

BULLETIN SLOVENSKEJ ASOCIÁCIE KNIŽNÍC

ROČNÍK 29
ČÍSLO 4/2021

Slovenská
asociácia
knižníc

OBSAH / TABLE OF CONTENTS

Zuzana Babicová: Úvodník / *Editorial* /3

ČLÁNKY / MAIN ARTICLES

Jakub Fízik, Ludmila Hrdináková: Nový štandard AASL pre oblasť informačného vzdelávania v edukačnom prostredí / *New AASL Standard for Information Education in the Educational Environment* /4

Predstavujeme nových členov SAK / *Introducing New SLA Members*

Mirka Kojnoková: Príbeh jednej knižnice / *The Story of One Library* /12

Naša anketa: Pohľad na profesiu knihovníka / *Our Survey: A Look on the Library*

Ludmila Čelková: Všetko možno vždy zlepšiť / *Everything can always be improved* /15

INFORMÁCIE / INFORMATION

Daša Filčíková: Novohradská knižnica – verejná mestská knižnica v Lučenci včera a dnes – 170. výročie prvej zmienky / *Novohrad Library - public city library in Lučenec yesterday and today - 170th anniversary of the first mention* /18

Soňa Šóky: Podpora čitateľskej gramotnosti najmenších vďaka projektu Malí knihomoli / *Support for the reading literacy of the youngest thanks to the „Mali Knihomoli“ project* /19

Viera Cirbusová: Potulky Gemer – Malohontom I / *Wanderings Gemer – Malohont 1* /21

Daša Filčíková: Vyhodnotenie programu Partnerstvo alebo spojme svoje sily – Tlačiareň od Gutenberga po 18. storočie / *Evaluation of the Partnership or Let's Join Forces Programme - The Printing House from Gutenberg to the 18th Century* /23

Ludmila Čelková: Galanta literárna / *Literary Galanta* /24

Eva Matušovičová: Ako sa vyznať v mediálnom obsahu / *How to navigate in media content* /27

Informácia Správnej rady SAK / *Information of the Board of Directors SLA* /29

Z našich vydání / From our Editions

- Soňa Šóky: *Personálne bibliografie - forma propagácie významných osobností v knižnici / Personal bibliographies - a form of promotion of important personalities in the library* /29
- Ludmila Čelková: *Pocta Imrichovi Kotvanovi / Tribute to Imrich Kotvan* /32

ZAHRANIČNÁ SPOLUPRÁCA / INTERNATIONAL COOPERATION

- Viera Višňáková: *23. Kolokvium slovenských, českých a moravských bibliografov v Kysuckej knižnici v Čadci (3. - 5.10.2021) / 23rd Colloquium of Slovak, Czech and Moravian Bibliographers in the Kysuce Library in Čadca* /34

PERSONÁLIE / PERSONALITIES

- Ivana Poláková: *Zo srdca úprimného / From a sincere heart* /40

Rok 2021 sa pomaly končí. Jeho príchod sme všetci očakávali v nádeji, že (v porovnaní s rokom 2020) bude menej pandemický, menej zatvorený, viac spoločenský, viac ľudský. S ohliadnutím sa na situáciu, ktorej sme v posledných dňoch svedkami, musíme smutne konštatovať, že naše nádeje sa nenaplnili. Naopak. Viacej sme sa uzatvorili do seba, do popredia sa dostáva ego jednotlivca. Akosi sme zabudli, že sú životné situácie, kedy nie JA je dôležité. Kedy význam slova MY nadobúda úplne iný význam, od ktorého môžu závisieť aj ľudské životy. Sami sme účastníkmi doby, kedy práve to MY rozhoduje o spôsobe nášho bytia v priebehu nasledujúcich dní, týždňov (dúfajme, že nie mesiacov).

Podmienky pre poskytovanie knižnično-informačných služieb v roku 2021 boli pomerne priaznivé. So svojimi aktivitami rôzneho charakteru sa zástupcovia všetkých typov knižníc podelili aj s vami – čitateľmi Bulletinu Slovenskej asociácie knižníc. Vážime si, že aj v roku 2021 sa rozšírili rady asociácie o nových členov (o ďalšom z nich sa dočítate aj na stránkach tohto čísla). Že aj v roku 2021 sa podarilo zorganizovať Týždeň slovenských knižníc s množstvom podujatí, že v mnohých knižniciach prebehli rekonštrukcie, ktoré

priniesli ich používateľom príťažlivé a esteticejšie priestory. Že sme mohli zablahoželať Krajskej knižnici v Žiline k Cene ministerky kultúry SR – Knižnica roka 2020; že sme sa mohli zoznámiť so zaujímavými osobnosťami a ich názormi na knižnice a knihovníkov.

Za to všetko patrí veľké ďakujem všetkým členkám redakčnej rady B SAK, členom SR SAK ale najmä vám – milí kolegovia a kolegyně, ktorí ste si našli čas na písanie a poslali svoje príspevky na uverejnenie.

Všetkým prajem príjemné prežitie vianočných sviatkov v kruhu najbližších !

Vaša

*Zuzana Babicová
výkonná redaktorka B SAK*

NOVÝ ŠTANDARD AASL PRE OBLASŤ INFORMAČNÉHO VZDELÁVANIA V EDUKAČNOM PROSTREDÍ / NEW AASL STANDARD FOR INFORMATION EDUCATION IN THE EDUCATIONAL ENVIRONMENT

Mgr. Jakub Fázik, PhD. Slovenská pedagogická knižnica, Bratislava

PhDr. Ludmila Hrdinaková, PhD., Katedra knižničnej a informačnej vedy, Filozofická fakulta, Univerzita Komenského v Bratislave

jakub.fazik@gmail.com; ludmila.hrdinakova@uniba.sk

Abstract: *The American Association of School Librarians (AASL), as a member organization of the American Library Association, has been publishing professional and educational information literacy standards for school libraries, school librarians, and students for more than half a century. The paper in the form of an overview study maps the activities of AASL in this area and presents in more detail the latest standard from 2018.*

Keywords: *information literacy standards, information education, school libraries, ALA, AASL.*

Kľúčové slová: štandardy informačnej gramotnosti, informačné vzdelávanie, školské knižnice, ALA, AASL

Úvod

Význam štandardov v oblasti vzdelávania je nespochybniteľný – poskytujú základný nástroj na zabezpečovanie kvality vzdelávania. V oblasti informačnej gramotnosti je ich význam o to výraznejší, že informačná gramotnosť ako zámer a cieľ vzdelávania je relatívne mladá a stále je v procese konštituovania, na druhej strane je to oblasť mimoriadne dynamická vzhľadom na dynamické informačné prostredie. V každom prípade štandardy informačnej gramotnosti poskytujú zvyčajne: a) spoločný rámec pre informačné vzdelávanie, b) určujú základný rámec minimálneho rozsahu a obsahu informačného vzdelávania a c) špecifikujú výstup zo vzdelávania – tzn. precizujú minimálne výkony absolventa informačného vzdelávania (podľa *Vzdelávacie 2020*). Osobitný význam majú štandardy informačnej

gramotnosti pre oblasť školských knižníc, ktoré majú byť základným pilierom vzdelávania, a teda majú sa aktívne podieľať na informačnom vzdelávaní, ale zároveň vzdelávaní ako takom, v ktorom sú základom autonómneho a kvalitného učenia sa práve informačné kompetencie. V úvahách o školských knižniciach je namieste spomenúť štandardy pre školské knižnice, ktorých úlohou je stanoviť minimálne pravidlá a postupy, ktoré určujú rozsah jej činnosti pri vzdelávaní a týmto zaručujú dosiahnutie požadovanej kvality edukačného procesu.

Americká asociácia školských knihovníkov – AASL – vydala v roku 2018 nový štandard informačnej gramotnosti pre oblasť vzdelávania. AASL ako členská organizácia Americkej asociácie knižníc – ALA – tým pokračuje v trende vydávania a revízie štandar-

---

dov informačnej gramotnosti reflektujúcich vývoj, nástroje a možnosti informačného prostredia v kombinácii s modernými pedagogickými prístupmi v desaťročnej periodicitе už od 80. rokov minulého storočia. Hoci štandardy informačnej gramotnosti z dielne AASL sú zatienené známejšími štandardmi americkej *Asociácie univerzitných a výskumných knižníc* – ACRL (ACRL 2016), t. j. ďalšej členskej organizácie ALA, ich význam v kontexte rozvoja teórie informačnej gramotnosti nemožno podceňovať.

Historický prehľad štandardov AASL

História štandardov informačnej gramotnosti pre oblasť predprimárneho, primárneho a sekundárneho vzdelávania v USA siaha do druhej dekády 20. storočia, čím predchádza samotnú AASL, ktorá bola ako členská organizácia ALA konštituovaná až v roku 1951 (*AASL History* ©1996-2021). V roku 1914 vznikla pri ALA samostatná *Sekcia školských knižníc*, ktorá v spolupráci s *Národnou asociáciou vzdelávania* – NEA – a ďalšími školskými asociáciami či profesijnými učiteľskými a knihovníckymi organizáciami postupne od roku 1915 publikovala niekoľko štandardov a odporúčaní špecifikujúcich organizáciu a vybavenie školských knižníc vrátane akreditačného štandardu z r. 1939. Šlo o nasledujúce publikácie:

- 1915 – *The Development of the Modern High School Library*;
- 1918/1920 – *Standard Library Organization and Equipment for Secondary Schools of Different Sizes* (*Standard* 1920);
- 1925 – *Elementary School Library Standards*;
- 1939 – *Evaluation Criteria*;

- 1945 – *School Library for Today and Tomorrow: Functions and Standards* (sprac. podľa AASL 2018).

V 60. rokoch sa do centra pozornosti štandardov pre školské knižnice dostávajú nové typy informačných zdrojov – zvukové, obrazové a audiovizuálne médiá, čomu sa prispôbil aj názov ďalších dokumentov AASL. Dôraz na integráciu týchto médií kladie už *Standards for School Library programs* z roku 1960 a ešte explicitnejšie túto potrebu zdôrazňuje *Standards for School Media Programs* z roku 1969, ktorý vydala AASL v spolupráci s NEA a v ktorom boli prvýkrát použité termíny „mediálny špecialista“, „mediálne centrum“ či „mediálny program“. Jednotlivé štandardy druhej polovice 20. st. sú charakteristické postupným používateľským obratom – od problematiky organizácie a budovania informačných fondov sa začína pozornosť upriamovať na informačné kompetencie používateľa informácií. Napríklad druhý z uvedených dokumentov explicitne vyzdvihuje popri kompetenciách čitateľskej gramotnosti aj potrebu formovania tzv. „listening skills“ a „viewing skills“ – t. j. receptívnych kompetencií nových typov médií. Na tieto štandardy nadviazal dokument *Media Programs: District and School* z roku 1975, ktorý pripravila AASL v spolupráci s americkou *Asociáciou pre vzdelávacie komunikácie a technológie* – AECT; bolo to v čase rozvoja bilingválneho a inkluzívneho vzdelávania (AASL 2018).

„Information Power“ – nová éra štandardov

Posledné dve dekády 20. st. môžeme charakterizovať ako „obdobie informačnej

---

sily“. AASL v spolupráci s AECT pripravili novú generáciu štandardov informačného vzdelávania a informačnej gramotnosti pre žiakov, knihovníkov a pedagógov pod spoločným názvom „Information Power“. Profesionálny štandard z 80. rokov **Information Power: Guidelines for School Library Media Programs** (AASL 1988) vyčleňuje tri roly školského knihovníka, a to: a) *informačného špecialistu* – tradičného knihovníka, ktorý poskytuje základné knižnično-informačné služby; b) *učiteľa*, ktorý napomáha rozvoj informačných kompetencií žiakov; c) *inštruktora/konzultanta*, ktorý inštruuje a školí pedagógov. Na tomto mieste treba akcentovať, že tento profesionálny štandard zároveň explicitne uvádza, že *školská knižnica* má byť integrálnou súčasťou vzdelávania a výučby na školách. S rozvojom internetu v 90. rokoch publikovala AASL s AECT profesionálny štandard v kombinácii s obsahovým a výkonovým štandardom pre žiakov pod názvom **Information Power: Building Partnerships for Learning** (AASL 1998), označovaný aj ako „Information Power 2“, integrujúci deväť čiastkových štandardov do troch domén: 1) *informačná gramotnosť*; 2) *samostatné učenie sa*; 3) *spoločenská zodpovednosť*.

Štandardy 21. storočia

Na prelome milénia boli štandardy AASL opätovne revidované a prepracované do novej podoby. Hoci etické, právne, medziľudské a komunikačné aspekty informačnej gramotnosti, ako aj idey sociálnej zodpovednosti a formovania správnych postojov spolu so stratégiami autoevaluácie boli rozpracované už v predošlých štandardoch Information Power, nová generácia štandar-

dov tieto aspekty reflektuje ešte výraznejšie v kontexte moderného technologického rozvoja, ako aj v kontexte aktuálnych vzdelávacích trendov, zdôrazňujúc bádateľsky orientované vzdelávanie. Základný rámec štandardu **Standards for the 21-Century Learner** (AASL 2007) bol precizovaný do podoby obsahového a výkonového štandardu **Standards for the 21-st Century Learner in Action**, doplneného o metodiku jeho implementácie (AASL 2009).

Základný rámec štandardu špecifikoval štyri typy atribútov informačnej gramotnosti:

- a) zručnosti (angl. *skills*);
- b) dispozície v akcii (angl. *disposition in action*);
- c) (spoločenskú) zodpovednosť (angl. *responsibilities*);
- d) sebahodnotiace stratégie (self-assessment strategies).

Kompetencie daných atribútov sú rozčlenené do štyroch oblastí aplikácie informačnej gramotnosti v edukačnom kontexte:

1. bádanie, kritické myslenie a nadobúdanie vedomostí;
2. vyvodzovanie záverov, vykonávanie informovaných rozhodnutí, aplikácia nadobudnutých vedomostí v nových situáciách a konštrukcia nových znalostí;
3. „zdieľanie“ vedomostí a etická a produktívna participácia v demokratickej spoločnosti;
4. osobný a estetický rast (AASL 2009).

Nový vzdelávací štandard zdôrazňoval, že kompetencie informačnej gramotnosti 21. storočia sú v silnej interferencii s kompetenciami konštruktu tzv. „multigramotnosti“, zahrňujúceho koncepty digitálnej, vizuál-

---

nej, čitateľskej a technologickej gramotnosti (AASL 2009).

Nadväzujúci nový profesionálny štandard ***Empowering Learners: Guidelines for School Library Programs*** (AASL 2009a) zároveň rozširuje roly školského knihovníka o ďalší aspekt – *líderstvo* v oblasti prípravy, implementácie, realizácie a rozvoja informačného vzdelávania v rámci školského knižničného programu (angl. *school library program*).

Nový štandard „National school library standards for learners, school librarians, and school libraries“

Ako naznačuje samotný názov zatiaľ najnovšieho štandardu AASL ***National school library standards for learners, school librarians, and school libraries*** z roku 2018 (AASL 2018), dokument obsahuje nielen obsahové a výkonové štandardy informačnej gramotnosti žiakov a študentov, ale integruje aj profesijný štandard knihovníkov a inštitucionálny štandard pre školské knižnice do spoločného celku.

Profesijný štandard knihovníkov určuje spoločenské úlohy a povinnosti školských knihovníkov, ktorých zámerom je podpora informačnej gramotnosti a rozvoja žiakov a študentov. Cieľom inštitucionálneho štandardu pre školské knižnice je definovať rozsah a obsah jej činností pre podporu rozvíjajúceho, informačne gramotného edukačného prostredia.

Zostaveniu integrovaného predchádzali prieskumy formou on-line dotazníka a focus-group v prostredí školských knihovníkov, na základe ktorých bolo formulovaných šesť téz, tzv. spoločných presvedčení (angl. *common beliefs*) ako programového vyhláse-

nia nového štandardu:

- školská knižnica je jedinečnou a nevyhnutnou súčasťou vzdelávacej komunity;
- len kvalifikovaní školskí knihovníci môžu efektívne viesť školské knižnice;
- žiaci/študenti základných a stredných škôl by mali byť adekvátne pripravení na vysokoškolské štúdium, kariéru a život;
- čítanie je jadrom osobnej a akademickej kompetencie;
- intelektuálna sloboda je právom žiaka/študenta (na slobodný výber toho, čo chcú čítať, vidieť, počuť);

Informačné technológie musia byť primerane integrované a spravodlivo dostupné každému používateľovi (AASL 2018).

Kým rámec vzdelávacieho štandardu z r. 2007 môžeme interpretovať dvojzmerne ako maticu atribútov a oblastí informačnej gramotnosti, nový štandard z r. 2018 v sebe zahŕňa aj tretiu dimenziu – určenie, resp. adresáta, ktorým sú jednak žiaci a študenti, jednak knihovníci a jednak školské knižnice. Každý z nich má opäť špecifikované kompetencie (v prípade školských knižnic funkcie a úlohy) formou matice atribútov a oblastí informačnej gramotnosti, ktoré sú spoločné pre všetky tri typy adresátov a ktoré sa oproti štandardu z r. 2007 líšia.

Pôvodné štyri atribúty informačnej gramotnosti (zručnosti, dispozície v akcii, „zdieľanie“ a rast) boli revidované a nahradené štyrmi **doménami** informačnej gramotnosti navrhnuté v súlade s tromi doménami informačného správania – kognitívnej, psychomotorickej a afektívnej:

- **myslenie** (angl. *think*) – zahŕňa procesy bádania, kritického myslenia a nadobú-

-
- dania vedomostí;
- **tvorba** (angl. *create*) – zahŕňa schopnosti vyvodzovať závery, vykonávať informované rozhodnutia, aplikovať vedomosti v nových situáciách a vytvárať nový obsah;
  - „**zdieľanie**“ (angl. *share*) – šírenie poznania a etická a produktívna participácia v demokratickej spoločnosti;
  - **rast** (angl. *grow*) – zahŕňa osobný a estetický rast (AASL 2018).
  - Výraznou revíziou prešiel súbor oblastí informačnej gramotnosti, v dokumente nového štandardu označovaných ako „shared foundation“, v ktorých boli kompetencie špecifikované a ktorých počet sa rozšíril zo štyroch na šesť:
  - **Bádanie** (angl. *inquiry*) – táto oblasť zdôrazňuje potrebu nadobudania nových vedomostí žiackym bádáním, kritickým myslením, identifikovaním problémov a rozvojom stratégií riešenia problémov. Ku kompetenciám potrebným na efektívne bádanie autori štandardu zaraďujú prirodzenú zvedavosť, kladenie si otázok, ako aj kompetencie v oblasti informačného prieskumu, analýzy a interpretácie informácií, vykonávanie rozhodnutí a „zdieľanie“ výsledkov. Základným princípom celého okruhu je tiež využívanie doterajších vedomostí na riešenie medzier v poznatkoch a budovanie kolektívneho poznania.
  - **(Názorová) inklúzia** (angl. *inclusion*) – rešpektovanie plurality názorov, spoznávanie názorových perspektív ostatných členov vzdelávacej komunity. Žiaci, ktorí zahŕňajú do svojho poznania, resp. porozumenia aj iné perspektívy, sú schopní prejavovať toleranciu k odlišným názorom, reflektovať vlastné perspektívy v kontexte názorovo odlišných stanovísk druhých ľudí, a tým vytvárať obsahovo vyvážené a komplexné vedomostné produkty.
  - **Spolupráca** (angl. *collaborate*) – efektívna spolupráca žiakov s ostatnými členmi vzdelávacej komunity (spolužiaci, učitelia, knihovníci) pri riešení problému, plnení úlohy alebo tvorbe produktu, ktorá rozširuje ich názorové perspektívy a umožňuje dosiahnuť spoločné ciele. Podľa štandardu kolaboratívna forma vzdelávania podporuje kritické myslenie pri riešení problémov, ktoré žiaci nie sú schopní riešiť samostatne, objavovanie/vytváranie nových zmyslov (významov), prispôsobenie vlastného myslenia novým myšlienkam a situáciám a formuláciu spätnej väzby.
  - **Správa, kurátorstvo informačných zdrojov** (angl. *currate*) – činnosti zhromažďovania, organizácie a „zdieľania“ informačných zdrojov. Táto oblasť informačnej gramotnosti zahŕňa kompetencie hodnotia a analýzy informácií, ich systematickej organizácie a integrácie do už existujúcej bázy informácií a sprostredkovanie nových informácií druhým používateľom ich sprístupňovaním do širších vzdelávacích sietí (angl. *learning networks*).
  - **Skúmanie, explorácia** (angl. *explore*) – objavovanie a zdokonaľovanie v duchu rastu na základe skúseností a premýšľania (reflexie). Používatelia pri explorácii využívajú existujúce vedomosti, správne formulujú zmysluplné otázky, experimentujú, kolaboratívne pátrajú po odpovediach, napredujú v sebahodnotení, konštruktívne prijímajú spätnú väzbu na posilnenie svojich zručností. Explorácia

umožňuje žiakom hlbšie vnorenie sa do problému, komplexnejšie premýšľanie a konceptualizáciu nápadov vedúcich k porozumeniu skúmanej témy.

- **Angažovanosť, účasť** (angl. *engage*) – preukázanie samostatnej, bezpečnej, a etickej tvorby a „zdieľania“ informačných produktov s druhými používateľmi. Miera angažovanosti predstavuje zároveň stupeň pozornosti, zvedavosti, záujmu, optimizmu a vášne, ktorými žiaci a študenti ukazujú, čo sa učia alebo sa naučili (AASL 2018).

Kombináciu vyššie atribútov (domén) a šiestich oblastí adekvátne prezentuje vizualizácia rámca štandardu na obrázku 1.

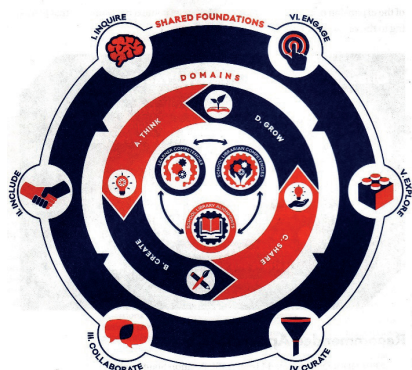
Kompetenčný rámec AASL (obr. 1) predstavuje súbor tých istých určených cieľov z perspektívy žiakov a študentov, školských knihovníkov a školských knižníc. Nástrojmi na dosiahnutie týchto cieľov sú predpísané kompetencie, ktorými by mali jednotliví aktéri disponovať, v prípade školských knižníc sú týmito nástrojmi predpísané funkcie, úlo-

hy, vybavenie a poskytované služby. Úlohou knihovníka je napomáhať rozvoj študentov v každej zo šiestich oblastí.

Päť rolí školského knihovníka

Ako sme už uviedli, integrovaný štandard obsahuje i čiastkový profesijný štandard knihovníkov, určujúci ich spoločenské úlohy a povinnosti na podporu informačne gramotného prostredia školy. Kompetencie knihovníka definované v štandarde (AASL 2018) môžeme interpretovať aj ako nástroj či podporný prostriedok formovania kompetencií žiakov a študentov vedúcich k dosiahnutiu spoločného cieľa – informačne gramotného používateľa. Vychádzajúc z dokumentu *Empowering Learners* (AASL 2009a) vymedzuje najnovší štandard zároveň päť rolí školského knihovníka, pre vykonávanie ktorých sú stanovené kompetencie nevyhnutné:

- **líder** – podľa dokumentu je školský knihovník učiteľom a zároveň i študentom, ktorý počúva kolegov a pedagógov a zároveň koná podľa ich rád a nápadov; má byť aktívnym členom lokálnej i globálnej vzdelávacej komunity (angl. *learning community*) a jeho úlohou je rozvíjať efektívny program školskej knižnice (angl. *school library program*);
- **inštruktážny partner** – úlohou knihovníka má byť aktívna spolupráca s (triednym) učiteľom na príprave úloh, ktoré rozvíjajú kľúčové kompetencie kritického myslenia, technologické zručnosti a informačné kompetencie, ako aj širokú škálu ďalších spoločenských a kultúrnych kompetencií;
- **informačný špecialista** – knihovník využíva technologické nástroje na dopĺňanie

Obrázok 1. Vizualizácia kompetenčného rámca informačnej gramotnosti (AASL 2018, s. 45)

---

zdrojov do fondu, spája školu s globálnou vzdelávacou komunitou, komunikuje so študentmi a učiteľmi a poskytuje základné služby školskej knižnice;

- **učiteľ** – v tejto role školský knihovník umožňuje žiakom stať sa kriticky mysliacimi, nadšenými čitateľmi, zanietenými výskumníkmi a etickými používateľmi informácií;
- **programový administrátor** – zabezpečuje, aby všetci členovia lokálnej vzdelávacej komunity (t. j. školy) mali prístup k informačným zdrojom uspokojujúcim ich informačné potreby a záujmy; pripravuje plán, stratégiu a politiku *programu školskej knižnice* a zabezpečuje jeho implementáciu do praxe a manažment (AASL 2018).

Význam štandardu

Nové integrované štandardy AASL sú navrhnuté tak, aby umožnili transformovať vyučovanie a učenie. Stavajú na filozofických základoch a známych prvkoch predchádzajúcich štandardov a zároveň obsahujú nový zjednodušený integrovaný rámec pre žiakov, školských knihovníkov a školské knižnice. Štandardy odrážajú súčasné vzdelávacie prostredie a profesionálne osvedčené postupy pre efektívne fungovanie školských knižníc (National [bez dátumu]). Jadrom a východiskovým bodom však ostáva obsahový a výkonový štandard žiakov a študentov.

Drvivá väčšina známych kompetenčných štandardov, rámcov či modelov informačnej gramotnosti, akými sú americký *ACRL* (2016), britský model *The Seven Faces of IL* (Bent a Stubbings 2011) alebo austrálsko-no-

vozélandský štandard *ANZIL Framework* (Bundy 2004), sú orientované na študentov vysokých škôl. Napriek tomu vzdelávacie inštitúcie všetkých troch stupňov by mali vybaviť študentov nielen vedomosťami, ale aj mentálnymi schopnosťami a praktickými zručnosťami, ako aj metódami, postupmi a nástrojmi potrebnými na kvalifikované využívanie informačného bohatstva a riešenie problémov súvisiacich nielen so štúdiom, ale i uplatnením na trhu práce a v osobnom živote. Pre žiakov a študentov nižších stupňov vzdelávania sú primárne pripravované len vzdelávacie modely informačnej gramotnosti, akými sú *The Big Six Skills* (Eisenberg, Murray a Bartow 2016) či *Guided Inquiry Design Process* (Kuhlthau, Maniotes a Caspari 2012); kompetenčné štandardy sú pre danú skupinu používateľov informácií (tzn. žiakov primárneho a sekundárneho vzdelávania) skôr zriedkavé, iniciatívu v tejto oblasti však vyvíja napríklad ešte skupina FOSIL (Toerien 2019). Aj z tohto dôvodu zohráva kompetenčný štandard a rámec AASL významnú úlohu ako zdroj inšpirácie pri tvorbe národných či inštitucionálnych štandardov.

Táto práca bola podporená Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe Zmluvy č. APVV-19-0074.

Zoznam bibliografických odkazov

ACRL, 2016. Framework for Information Literacy for Higher Education. In: *American Library Association* [online]. ALA, ©1996-2020 [cit. 2021-09-02]. Dostupné na: <http://www.ala.org/acrl/standards/ilframework>

AASL *History: 1914-1951* [online], ©1996-

-
2021. ALA [cit. 2021-09-02]. Dostupné na: <http://www.ala.org/aasl/about/history-1914#2>
- AASL, 1988. *A Planning guide for information power: Guidelines for school library media programs* [online]. Chicago: American Association of School Librarians, American Library Association [cit. 2021-09-02]. ISBN 0-8389-3352-1. Dostupné na: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED315028.pdf>
- AASL, 1998. *Information Power: Building Partnerships for Learning*. Chicago: ALA Editions. ISBN 0-8389-3470-6.
- AASL, 2007. *Standards for the 21-Century Learner* [elektronický zdroj]. Chicago: ALA. ISBN 978-0-8389-8445-1.
- AASL, 2009. *Standards for the 21-st Century Learner in Action*. Chicago, ALA Editions. ISBN 978-0-8389-8507-6.
- AASL, 2009a. *Empowering Learners: Guidelines for School Library Programs*. Chicago: ALA Editions. ISBN 978-0-8389-8519-9.
- AASL, 2018. *National school library standards for learners, school librarians, and school libraries*. Chicago: ALA Editions. ISBN 978-0-8389-1579-0.
- BENT, M. a R. STUBBINGS, 2011. *Information Literacy models* [online]. SCONUL [cit. 2021-09-02]. Dostupné na: <http://www.sconul.ac.uk/sites/default/files/documents/coremodel.pdf>
- BUNDY, A., ed., 2004. *Australian and New Zealand Information Literacy Framework*. 2. vyd. Adelaide: Australian and New Zealand Institute for Information Literacy. ISBN 1-920927-00-X.
- EISENBERG, M. B., MURRAY, J. a C. BARTOW, 2016. *The Big6 Curriculum: Comprehensive Information and Communication Technology (ICT) Literacy for All Students*. Santa Barbara: ABC-CLIO, LLC. ISBN 978-1-4408-4479-9.
- KUHLTHAU, C. C., MANIOTES, L. K. a A. K. CASPARI, 2012. *Guided Inquiry Design: A Framework for Inquiry in Your School*. Libraries Unlimited. ISBN 978-1-61069-009-6.
- National School Library Standards for Learners, School Librarians, and School Libraries (AASL Standards)* [online], [bez dátumu]. American Library Association [cit. 2021-09-02]. Dostupné na: <https://www.alastore.ala.org/content/national-school-library-standards-learners-school-librarians-and-school-libraries-aasl-Standard-Library-Organization-and-Equipment-for-Secondary-Schools-of-Different-Sizes> [online], 1920. Chicago: American Library Association [cit. 2021-09-02]. Dostupné na: <https://archive.org/details/library00natistandardrich>
- TOERIEEN, D., 2019. *Developing inquiring minds: a journey from information through knowledge to understanding*. In: *The FOSIL Group* [online]. [cit. 2021-09-02]. Dostupné na: <https://fossil.org.uk/memos/developing-inquiring-minds-a-journey-from-information-through-knowledge-to-understanding/>
- Vzdelávacie štandardy* [online], 2020. Bratislava: Štátny pedagogický ústav [cit. 2021-09-02]. Dostupné na: <https://www.statpedu.sk/sk/svp/statny-vzdelavaci-program/svp-druhy-stupen-zs/vzdelavacie-standardy/>

PREDSTAVUJEME NOVÝCH ČLENOV SAK

PRÍBEH JEDNEJ KNIŽNICE / THE STORY OF ONE LIBRARY

Knižnica v Tisovci vznikla v roku 1842 pri evanjelickej cirkvi zásluhou Pavla Jozeffyho, ev. a. v. superintendenta a jeho kaplána Augusta Horislava Škultétyho, ktorý sa stal aj jej prvým knihovníkom. Pri zakladaní knižnice využili svoje priateľské styky s mnohými osobnosťami slovenského národného života i ochotu mesta a jeho obyvateľov. A tak sa prihlásilo ďalších 26 zakladateľov, medzi ktorými boli Ondrej Čipkay, Daniel Lojko, Ondrej Gál, farári, učitelia, mešťania, remeselníci, mestský kapitán, dokonca i jedna žena; ich mená a pôvod sa však neuvádzajú.

Pri založení knižnice sa začala písať aj „**Pamětnice pro slowenskau kniháreň w Tisowci roku 1842 zřízení**“, ktorá je dnes uložená v Literárnom archíve v Martine. Jej úvodné slová sú nasledovné: „Od jednoho času, působením vlastenců vzdelanosti milovných, pozakládali se v některých městečkách slovenské Bibliothéky, které obecnstvu výborný poskytují prostředek nejen k zábavě a obveselení, ale i k poučení a mravnému vzdelání...“ Po odchode Škultétyho (bol prvým knihovníkom tisovskej knižnice) z Tisovca v roku 1847 začala činnosť knižnice ochabovať. Z tohto obdobia nie sú žiadne zápisy, predpokladá sa, že to pravdepodobne bolo spôsobené revolučnými rokmi 1848 – 49.

Nový rozmach knižnice nastáva príchodom nového kaplána Daniela Lojku, ktorý sa stal v roku 1868 jej druhým knihovníkom a na tomto poste pôsobil

desať rokov, do 31. októbra 1878. Vtedy po ňom nastúpil na miesto knihovníka Karol Kyčka, tisovský učiteľ. Podľa poznámok v Pamätnici, v roku 1880 prešla tisovská knižnica pod správu čitateľského spolku. Za štyridsať rokov svojej činnosti získala knižnica 899 kníh i celých ročníkov časopisov – všetky knihy a časopisy boli slovenské alebo české. Z kníh bolo 387 zväzkov vedeckých, 387 zväzkov zábavných, neúplných ročníkov časopisov bolo 234 zväzkov, divadelných hier bolo 61 zväzkov a básnických spisov bolo 64 zväzkov. Od roku 1880 pokračuje zoznam získaných kníh nepretržite každý rok až do roku 1911.

Od roku 1902 bol knihovníkom Ján Uram. Významným krokom bolo založenie knižnice pre deti. Stalo sa tak v roku 1904, kedy bola založená „**Detská knižnica**“ ako pobočka tzv. „**Veľkej knižnice**“. O jej vznik sa zaslúžili knihovník Ján Uram, učiteľia Ludovít Clementis (otec Dr. Vladimíra Clementisa) a Ján Bráďňan. Od roku 1905 sa v Pamätnici zapisujú aj detské knihy. V tomto roku mala knižnica pre dospelých 1170 zväzkov kníh a 120 čitateľov, detská knižnica mala 198 zväzkov kníh pre 170 detí. Kníh pre deti bolo málo, preto sa intenzívne získavali ďalšie.

Bohatá činnosť knižnice ani v ďalších rokoch nezanikla. V Tisovci sa vždy našli jednotlivci, ktorí vedeli a dokázali rozvinúť kultúrny život a zapalovať srdcia nielen v období silného maďarizačného útlaku, ale

---

i neskôr. V roku 1918 mala knižnica pričinením Dr. Sama Daxnera zhruba 4000 kníh. V rokoch 1920 – 1926 bol knihovníkom Ján Hrvol, odborný učiteľ a neskôr riaditeľ Meštianskej školy v Tisovci. Počas letných prázdnin sa o kvalitu knihovníckej práce staral aj Vladimír Clementis, ktorý nanovo prepracoval inventár a osignoval všetky knihy. Knihy roztriedil podľa kategórií, napísal nové vypožičiavacie zoznamy. Od Vlada Clementisa získala knižnica darom mnoho desiatok kníh. Zabezpečil i bezplatné zasielanie časopisov VAR, DAV, PRÚDY. V roku 1920 so súhlasom správy Čitateľského spolku vybral niekoľko najcennejších zväzkov ako dar pre Univerzitnú knižnicu v Bratislave, kde sa zachoval aspoň zlomok z tejto tradičnej tisovskej knižnice.

O stave knižnice v rokoch prvej ČSR (1918-1938) i v rokoch druhej svetovej vojny niet dostupných podrobnejších údajov. Možno len predpokladať, že v tomto období bola v ústraní kultúrneho diania, viac-menej stagnovala. Po II. svetovej vojne, v chudobných rokoch, knižnica prežívala ťažké obdobie. Dlhú dobu bola umiestnená v nevyhovujúcich priestoroch. Najmä obdobie po februári 1948 nežičilo rozvoju duchovných potrieb ľudí. Napríklad v snahe minimalizovať priestorové požiadavky na knižnicu najprv z nej paušálne vyradili starší knižný fond. Vzácne nenahraditeľné exempláre zmizli. Pamätníci s nostalgiou spomínajú na odvoz starých kníh nevedno kam. V období 50. a 60. rokov knižnica pracovala za zlých podmienok. Bola umiestnená v nevyhovujúcej tmavej miestnosti na prízemí starej radnice, v blízkosti vte-

dajšej obecnej provizórnej márnice. I keď v nevyhovujúcich podmienkach činnosť knižnice bola dobrá. Roky 1966 – 67 boli pre knižnicu najkritickejšie. Knižnica bola už len skladiskom kníh, spisov uložených v regáloch od zeme do výšky 3 m. V jednej miestnosti o ploche 35 m² bolo 9500 zväzkov kníh. Napriek týmto skutočnostiam činnosť knižnice mala vysokú úroveň. Končne v roku 1968 bola knižnica presťahovaná do nových priestorov Domu kultúry. Boli jej pridelené dve miestnosti: jedna na vypožičiavanie kníh, druhá ako kancelária a sklad. Vedľajšiu spoločenskú sálu mohla bezplatne využívať pre kolektívne podujatia. Vyhovujúcejším umiestnením činnosť knižnice začala stúpať. Knižnica začína písať novú kapitolu svojich dejín.

Významným rokom novodobej histórie knižnice bol rok 1972, kedy ako prvá knižnica v okrese Rimavská Sobota získala titul „**Vzorná knižnica**“. Bolo to v roku 130. výročia založenia knižnice. V roku 1976 sa knižnica opäť presťahovala do väčších priestorov, tentokrát do bývalej základnej školy, kde jej bola pridelená polovica prvého poschodia – 3 miestnosti a sklad – čo znamenalo viac priestoru i viac svetla. V tomto období mala knižnica 14368 kníh, dosahovala 25187 registrovaných výpožičiek a zaregistrovala 700 čitateľov. V období 80-tych rokov počet registrovaných čitateľov presiahol číslo 1200, výpožičky prekročili hranicu 50000, odoberalo sa 86 titulov časopisov. Po niekoľkých rokoch užívania priestorov v bývalej škole sa opäť ukázala nutnosť premiestniť knižnicu do iných priestorov, nakoľko stará budova začala chátrať, do knižnice za-

---

tekalo, v zime sa na schodoch a chodbách vytvárala nebezpečná námraza, budovu začali ničiť vandali. 10. mája 1989 začala knižnica slúžiť svojmu účelu v nových priestoroch s moderným vybavením v prístavbe Mestského kultúrneho strediska v Tisovci. K dispozícii sú oddelenie beletrie, detské oddelenie, 2 oddelenia náučnej literatúry so študovňou.

V roku 1992 oslávila knižnica 150. výročie svojho založenia. Pri tejto príležitosti 19. novembra 1992 zorganizovala v spolupráci s Okresnou knižnicou Mateja Hrebendu v Rimavskej Sobote, s Mestským kultúrnym strediskom a mestom Tisovec seminár pod názvom „**150 rokov vzniku knižnice v Tisovci a spomienka na jej zakladateľa a prvého knihovníka A. H. Škultétyho**“. Mestský úrad v Tisovci pri tejto tak významnej udalosti pre knižnicu rozhodol premenovať ju na Mestskú knižnicu A. H. Škultétyho v Tisovci, ako pamiatku na jej zakladateľa a prvého knihovníka.

Činnosť knižnice nepoklesla ani v posledných rokoch. V roku 2008 sme prvýkrát technicky zmodernizovali knižnicu – prešli sme na knižnično-informačný program Clavius, čitateľom bolo k dispozícii 8 počítačov. Aj vďaka podpore FPU sme v roku 2018 zrekonštruovali a zmodernizovali jednu študovňu. Knižničný fond ku koncu októbra 2021 pozostáva z 23 202 knižných jednotiek odbornej aj krásnej literatúry pre všetky vekové kategórie. Aj vďaka každoročnej finančnej podpore Fondu na podporu umenia môžeme nakupovať nové knihy a tak dopĺňať knižný fond podľa po-

trieb a záujmov našich čitateľov. Našu knižnicu v tomto roku navštívilo 4430 návštevníkov a aktívnych čitateľov prihlásených do knižnice je 480. Naša knižnica poskytuje aj medziknižničnú výpožičnú službu, ktorá je využívaná najmä v tomto pandemickom období (sprostredkovali sme 300 výpožičiek z iných knižníc), vypracúvame rešerše podľa zadania používateľov, poskytujeme bibliografické a faktografické služby. V tomto roku sme pre obyvateľov a návštevníkov mesta otvorili KNIHOBÚDKU, ktorá je naozaj veľmi využívaná.

K službám našej knižnice patrí aj organizovanie rôznych podujatí, či už pre deti, mládež, alebo širokú verejnosť. Každoročne sa zapájame do súťaže ČÍTAME S OSMIJANKOM a v tomto roku sme Osmijankovu literárnu záhradu mali aj v našej knižnici. Pre deti organizujeme tiež obľúbenú NOC V KNIŽNICI a tohto roku sme sa zapojili aj do PREČÍTANÉHO LETA pre najmladších čitateľov a ich rodičov. Obľúbenou akciou je NOC LITERATÚRY, na ktorej predstavujeme našich tisovských a regionálnych autorov a ich diela na netradičných miestach v meste (T.Vansová, L.Mináčová, V. Clementis, Š.M.Daxner, C.Štítnický, D.Oravcová, A.H.Škultéty, S. Manicová,...). Organizujeme tiež pravidelné výstavy a vernisáže miestnych výtvarníkov, fotografov. Každoročne sprístupňujeme výstavu najkrajších kníh, kalendárov a propagačných materiálov o Slovensku. K obľúbeným akciám patria rôzne tvorivé dielne – Veselé tekvičky, Vianoce v knižnici. V tomto roku prostredníctvom sociálnej siete uverejňujeme informácie o živote v meste v nedávnej minulosti, pripomienky

---

výročí tisovských osobností, ktoré sú naozaj čítané a veľmi dobre hodnotené. Naša knižnica spolupracuje nielen s miestnymi školami, ale tiež s domovom dôchodcov, detským domovom, a spoločenskými organizáciami – Matica slovenská, Zväz protifašistických bojovníkov, Klub turistov, Únia žien. Poskytujeme tiež sprievodcovské služby v Mestskom múzeu a Rodnom dome Dr. Vladimíra Clementisa, kde je aj expozícia o jeho starom otcovi, botanikovi Václavovi Vranom.

V roku 2022 si teda pripomenieme 180. výročie založenia knižnice. Pripravujeme mnoho podujatí, špeciálnych akcií, ktorými

mi toto významné výročie našej knižnice oslávime. Veď už v roku 1874 v časopise OROL o nás napísali: „*Knižnica táto ako vidno, má dobrý základ položený predkami – žijúcim teraz občanom tisovským nastáva úloha s celou ochotou a horlivosťou chytiť sa do práce a dôstojne pokračovať v diele tom, ktoré sľubuje mnohé v budúcnosti, čo teraz tým ľahšie padne, ponevác je v Tisovci dost takých jednotlivcov, ktorí chcú sa i ďalej čítaním vzdelávať a žertvovať na takéto ciele, než bolo tých, čo knižnicu túto pred rokmi zakladali.*“

Mírka Kojnoková,
Mestská knižnica A.H.Škultétyho Tisovec
kniznicaahs@tisovec.com

NAŠA ANKETA: POHĽAD NA PROFESIU KNIHOVNÍKA

VŠETKO MOŽNO VŽDY ZLEPŠIŤ / EVERYTHING CAN ALWAYS BE IMPROVED

Problemátike politických systémov Česka a Slovenska v rokoch 1918-1945v súvislosti s kultúrnou politikou I. Československej republiky a vojnového slovenského štátu s dôrazom na inštitucionalizáciu kultúry, vzdelávania, školského systému, národnej osvety sa dlhé roky venuje samostatná vedecká pracovníčka oddelenia novších dejín Historického ústavu SAV **PhDr. Ľubica Kázmerová, CSc.** V ústave, kde absolvovala doktorské štúdium, pôsobí od roku 1983.

Intenzívny výskum primárnych prameňov, analýzy, porovnávania a vyhodnocovania rozmanitých dobových materiálov sa premietli do mnohých zaujímavých výstupov i medzinárodnej spolupráce (napr. *Slovensko –poľské vzťahy očami diplomatov, Mosty priateľstva*). So svo-

jimi poznatkami sa podelila s historickou i širšou verejnosťou v článkoch v periodikách, štúdiách v zborníkoch, samostatných publikáciách i kolektívnych monografiách. Ohlasy nielen na publikované práce, ale aj na pedagogickú činnosť, prednášky, referáty na seminároch, konferenciách, a iných podujatiach potvrdzujú, že historička dokázala vždy prísť s podnetnými, až priekopníckymi témami. Svoju odbornosť tiež využíva ako členka v komisiách, napr. v Slovensko –poľskej komisii historikov, Komisii Národnej banky Slovenska na výber námetov na pamätne a zberateľské mince. V Slovenskej historickej spoločnosti vedie sekciu novších dejín. Už 14 rokov pôsobí aj ako predsedníčka Slovenskej komisie dejepisnej olympiády Ministerstva školstva vedy,

---

výskumu a športu SR – súťaže, ktorá podnecuje žiakov základných škôl a študentov stredných škôl hlbšie poznávať svetové a slovenské dejiny.

- **Pohľad na knižné tituly späté s vaším menom jednoznačne ukazujú, že dominujú témy vzdelávania a školstva. Nie je to len vaša ostatná monografia *Príbeh učiteľa. Jozef Sivák v školských službách 1918-1944, ale aj obrazy zásadných zmien v prístupe k vzdelávaniu v školskom i mimoškolskom prostredí – Premeny v školstve a vzdelávaní na Slovensku 1918-1945, Premeny osvety a vybraných školských výchovno-vzdelávacích prostriedkov na Slovensku 1918-1939, či Výchova a vzdelávanie v siločiarach času. Aké miesto mali knihy a knižnice v systéme vzdelávania na základe vášho výskumu?***

Knihy sprevádzajú človeka priamo či nepriamo od narodenia až do konca jeho života, či si je toho vedomý alebo nie. Knihy a knižnice boli a sú neodmysliteľnou súčasťou školského vzdelávania a vzdelávania dospelých, ako potvrdili aj výsledky spomínaných výskumov. Významnú úlohu v tomto zmysle zohrali školské knižnice, ktoré v Československu vznikali postupne v 20. rokoch minulého storočia tak pre učiteľov, ako aj pre žiakov v čase, keď sa budovalo národne slovenské školstvo.

V školských knižniciach sa zakladali zbierky učebníc tzv. knižnice pauperum, z ktorých sociálne slabým skupinám žiakov zapožičiavali učebnice na jeden rok. Vzdelanostnú úroveň obyvateľstva na vi-

dieku podporili aj tzv. putovné knižnice. Ich fond tvorilo 50 zväzkov kníh uložených v pevnej skrinkách a škola s nimi voľne disponovala.

- **Postavenie knihy a knižníc vo vzdelávaní vás teda sprevádza vo výskume celé desaťročia. Aké sú vaše osobné skúsenosti knižnicami, ich službami a, samozrejme, knihovníkmi?**

Osobné skúsenosti s knihou sa začínajú pre mňa v detstve v rodine, kde síce neškolene, ale systematicky knižnicu budovala naša mama. A čítala celá rodina, každý to svoje, podľa záujmov. Môj výber literatúry ovplyvnila moja sestra Editka, o štrnásť rokov staršia stredoškolská profesorka slovenčiny a dejepisu. No a tu je kdesi začiatok môjho záujmu o históriu. Dejiny Egypta, Mezopotámie boli pre mňa peknými rozprávkami, ktoré som počúvala, keď sa ona učila na skúšky na vysokej škole. Ani stretnutie s knihami v knižniciach nedalo na seba dlho čakať. Príležitosť sa našla hneď v základnej škole na Dubovej ulici v Bratislave, kde istý čas sídlila aj knižnica – pobočka bratislavskej Mestskej knižnice. Návšteva knižnice sa tak stala samozrejmosťou. Mojimi obľúbenými knižnicami počas štúdia boli Mestská knižnica na Hviezdoslavovom námestí, potom „univerzitka“ a Pedagogická knižnica. Samozrejme, mali na tom veľký podiel knihovníci, resp. dámy – knihovníčky, ktoré boli vždy ochotné poradiť aj odborne pomôcť. V súčasnosti u mňa „vedie“ Ústredná knižnica SAV, vďaka obetavému a profesionálnemu prístupu PhDr. A. Kováčovej.

-
- ***Okrem spomínaného vzdelávania a školstva však máte aj širší výskumný záber z oblasti našich novších dejín, napr. práca na portréte exponenta slovenského štátu Dilemy Karola Sidora , prehľad najdôležitejších udalostí Slovenská republika 1939-1945, či prácu na 3. zv. Dejín Slovenska a pod. Čo vám chýbalo pri knižnično-informačnom zabezpečení výskumných tém?***

Vo svojej bádateľskej práci vychádzam predovšetkým z archívnych dokumentov a následne využívam informačné prameňe v knižniciach. Práve tu by mi veľmi pomohlo komplexnejšie vypracovanie rešerší. Zaberajú totiž vzácny čas. Všetličo „knižničnice“ som sa naučila, ale pomoc vždy privítam. Priznávam, že mi prekážajú nepresnosti v bibliografických údajoch (napr. iné krstné mená priradené k priezviskám, rôzne vročenia aj vydavateľstvá pri tých istých tituloch), ale svoj podiel majú na tom aj rozličné údaje na titulných stránkach kníh a v tirážach.

- ***V súčasnosti vediete grant Vplyv pôsobenia politických strán na školstvo a osvetu na Slovensku, ich aktivity a stratégie pri vzdelávaní obyvateľstva v rokoch 1918 -1945, osobnosti . Zároveň sa podieľate na riešení úloh v rámci troch národných projektov: realizácia zdravotno-osvetovej práce na Slovensku v minulosti, Z monarchie do republiky, Židovské politické strany v politickom systéme Československa. Aká je vaša predstava: čo by uľahčilo a zefektívnilo výskumnú činnosť z hľadiska automatizácie knižnično-informačného zabezpečenia?***

Svet knižníc prechádza digitalizáciou. Na internete sú dostupné mnohé časopisy aj publikácie. Vzhľadom na skutočnosť, že pracujem predovšetkým s prameňmi slovenskej a českej proveniencie, nesiaham často po zahraničných databázach. Vítam preto digitalizáciu dokumentov, ale aj tu narážam na úskalía, ako napr. niektoré čísla periodík sa nedajú otvoriť t. j. nedostanem sa k hľadanému textu, alebo digitalizovaná kniha je dostupná len priamo v knižnici. Priznám sa, neraz využijem služby moravských knižníc. Som presvedčená, že všetko možno vždy zlepšiť.

S historičkou PhDr. Lubicou Kázmerovou, CSc. sa rozprávala PhDr. Ludmila Čelková

NOVOHRADSKÁ KNIŽNICA - VEREJNÁ MESTSKÁ KNIŽNICA V LUČENCI VČERA A DNES - 170. VÝROČIE PRVEJ ZMIENKY / NOVOHRAD LIBRARY - PUBLIC CITY LIBRARY IN LUČENEC YESTERDAY AND TODAY - 170TH ANNIVERSARY OF THE FIRST MENTION

Rok 2021 sa v Novohradskej knižnici ne- sie v znamení 170. výročia prvej zmienky o knižnici. Mestská verejná knižnica zahájila svoju činnosť v priestoroch radnice 11. mája 1851. Najdôležitejšie medzníky v jednotlivých etapách vývoja knižnice sú zdokumentované v najnovšej publikácii **Knižnica v obrazoch**, ktorá bola vydaná k výročiu knižnice a v týchto dňoch je k dispozícii verejnosti na knižničnom pulte.

Publikácia zachytáva históriu knižnice od jej prvej zmienky v roku 1851 až po súčasnosť, má 104 strán a pozostáva z niekoľkých kapitol. Mesto Lučenec bolo 9. augusta 1849 z pomsty vypálené a spolu s inými historickými budovami boli zničené aj vtedajšie knižnice v meste. Zásluhou zbierky Augustína Kubínyiho sa zozbieralo 5000 zv. kníh, ktoré tvorili základ budúcej knižnice. Mestská verejná knižnica zahájila svoju činnosť v roku 1851. Prvý Knižničný poriadok o starostlivosti a riadení knižnice bol vydaný až v roku 1883. V roku 1951 Mestská knižnica prechádza do správy ONV v Lučenci a stáva sa Okresnou ľudovou knižnicou, ktorá sa na sklonku päťdesiatych rokov 20. storočia presťahovala do novoutvorených priestorov bývalej budovy kaviarne **Corso (Astória, Royal)**. Kým Mestská knižnica mala jedného alebo dvoch knihovníkov, v Okresnej ľudovej knižnici vzrástol v roku 1964 ich počet na 11. V organizačnej štruktúre o rok neskôr

nastávajú zásadné zmeny, Okresná ľudová knižnica sa mení na Okresnú knižnicu. V zime 1975 sa sťahuje knižnica do vhodnejších zrekonštruovaných priestorov bývalej Štátnej banky československej, mala 20 pracovníkov, 92 757 kníh a 4 439 čitateľov. Riaditeľom knižnice sa stáva PhDr. Pavol Urbančok (1975-2009). Mení sa zriaďovateľ knižnice, stáva sa ním Ministerstvo kultúry SR a Okresná knižnica v Lučenci sa stáva samostatnou príspevkovou organizáciou. Rok 1993 sa vyznačuje mnohými zmenami, jednou je automatizácia knižnično-informačného systému. O tri roky neskôr sa kultúrne zariadenia transformujú do Novohradského kultúrneho centra (NKC) a mení sa názov knižnice na **Novohradská knižnica v Lučenci**. Rokom 1999 zanikli intendantúry a Novohradská knižnica v Lučenci získala právnu subjektivitu delimitáciou z NKC. Stáva sa príspevkovou organizáciou a spadá pod Krajský úrad v Banskej Bystrici.

Dňom 01.04. 2002 sa mení zriaďovateľ knižnice a stáva sa ním Banskobystrický samosprávny kraj. O rok neskôr knižnica otvára vynovené oddelenie pre deti a mládež a v roku 2006 v zrekonštruovaných priestoroch objektu, samostatné oddelenie náučnej literatúry.

Od 01.12.2009 sa riaditeľkou stáva PhDr. Mgr. Daša Filčíková. Rokom 2012 sa mení názov knižnice z Novohradská knižnica v Lučenci na Novohradská knižnica.

Koncom roka 2014 tvoril knižničný fond 117 030 kníh. Počas roka sa zaregistrovalo 3 168 čitateľov a vypožičalo sa 185 585 kníh. Od roku 2016 intenzívne prebiehajú menšie, väčšie opravy a rekonštrukcie vnútorných priestorov, ale postupne sa mení aj exteriér budovy. S finančnou podporou Banskobystrického samosprávneho kraja boli vymenené vonkajšie okná a dvere na celej budove, na I. a II. nadzemnom podlaží prebehla rozsiahlejšia rekonštrukcia komunitných sál, tieto boli komplet vybavené novým interiérovým nábytkom. Postupne bolo vymenené a zmodernizované interiérové vybavenie na väčšej časti oddelenia beletrie, čítareň. V rokoch 2020 a 2021 časť budovy prešla ďalšou rozsiahlejšou rekonštrukciou od pivnice až po strechu. Vybuďovali sme centrálny vstup do oddelení náučnej literatúry a literatúry pre deti, na II. nadzemnom podlaží sme zrekonštruovali kancelárske priestory. Súčasťou rekonštrukcie bolo aj vybudovanie osobného výťahu a bezbarierovej plošiny pre imobilných a mamičky s kočíkmi. Rekonštrukciou novej strešnej krytiny na budove knižnice dostal v II. etape historický objekt novú strechu.

Nepriaznivá doba pandémie nás, žiaľ, na určitú dobu oddelila od našich milých čitateľov, návštevníkov a hlavne kontaktu s deťmi a žiakmi, návštevníkmi besied, tvorivých stretnutí a iných kultúrno-výchovných aktivít. Jednu „výhodu“ sme však mali v tom, že sme obdobie ochromenia aktívneho života využili na opravu, rekonštrukcie priestorov, aby sme mohli ponúknuť návštevníkom priaznivejšie, komfortnejšie prostredie a služby k tráveniu voľného času.

K 31.12.2020 má knižnica vo fonde 114 607 knižničných jednotiek, vrátane možnosti vypožičky elektronických kníh, návštevnosť knižnice je priemerne 55 000 ročne. Knižnično-informačné služby, vypožičku knižničného fondu, kultúrno-vzdelávacie a spoločenské aktivity pre verejnosť poskytuje od pondelka do soboty v stanovených otváracích hodinách.

Novohradská knižnica je verejná knižnica, miestne stredisko informácií, ktoré pohoťovo sprístupňuje všetky druhy poznatkov a informácií svojim používateľom.

*PhDr. Mgr. Daša Filčíková
Novohradská knižnica, Lučenec*

PODPORA ČITATELSKEJ GRAMOTNOSTI NAJMENŠÍCH VĎAKA PROJEKTU MALÍ KNIHOMOLI / SUPPORT FOR THE READING LITERACY OF THE YOUNGEST THANKS TO THE „MALI KNIHOMOLI“ PROJECT

Verejná knižnica Mikuláša Kováča v druhom polroku 2021 realizovala projekt „Malí knihomoli“.

Projekt bol prioritne určený deťom materských škôl. Jeho cieľom bolo budovanie čitateľských návykov, výchova k čitateľskej gramotnosti, budovanie vzťahu ku knihám

a prostrediu knižnice od útleho veku dieťaťa.

Formy realizácie vhodné pre najmenšieho návštevníka knižnice, ktoré sme zvolili boli zážitkovou a zábavnou formou priblížiť svet kníh a čítania deťom predškolského veku, budúcim čitateľom a návštevníkom knižnice s využitím medzigeneračných

---

vzťahov a osobným príkladom starších generácií. Na projekte sa podieľali aj študenti Akadémie umení v Banskej Bystrici, ktorí deťom pripravili dramatizáciu obľúbenej rozprávky *Červená čiapočka*. Medzigeneračný princíp sme uplatnili pozvaním seniorov z blízkeho Denného centra Harmonia. Seniori ochotne najmenším návštevníkom knižnice čítali známe slovenské rozprávky z knižného fondu knižnice.

Súčasťou tvorivých stretnutí s deťmi materských škôl boli: *výtvarné aktivity, skupinové čítanie, dramatizácia slovenských rozprávok*.

Vyvrcholením celého projektu bola „slávnostná pasovačka detí sa čitateľov knižnice“, ktorá bola pre škôlkarov nezabudnuteľným zážitkom. Deti rozprávkovým spôsobom pasoval rytierskym mečom kráľ Miroslav. Okrem prvých čitateľských preukazov a prvých vypožičaných kníh si deti domov

odnášali úsmev na tvári a poznanie, že v prostredí knižnice sa dajú stráviť príjemné chvíle plné nezabudnuteľných zážitkov.

Projekt sa realizoval v pobočke detskej literatúry (Lazovná 26, Banská Bystrica) a organizačne ho zabezpečili a zrealizovali **Mgr. Martina Borloková** a **Mgr. Adriana Gnebusová** v spolupráci s prizvanými partnermi a lektormi.

Realizáciu z verejných zdrojov finančne podporil **Fond na podporu umenia**, ktorý bol hlavným partnerom projektu.

Mgr. Soňa Šóky, PhD.
VKMK v Banskej Bystrici

Slávnostná pasovačka

POTULKY GEMER – MALOHONTOM I. / WANDERINGS GEMER – MALOHONT I

Verejné knižnice, ako už vieme, tvoria kultúrne, vzdelávacie a komunitné centrá. Zabezpečujú slobodný prístup k informáciám, čím prispievajú k intelektuálnej slobode jednotlivcov. Predstavujú i mimoškolské vzdelávacie centrá. Sú verejným miestom, kde sa môže stretávať veľa ľudí, ktorí podobné miesta potrebujú pre rozvoj svojej tvorivosti, alebo len na vzájomnú komunikáciu. Zároveň sa snažia o doplnenie a výpomoc pri vzdelávacom procese mládeže, ale aj širokej verejnosti.

V Knižnici Mateja Hrebendu považujeme za dôležité zameriavať sa na podujatia s regionálnou tematikou, čoho svedectvom je aj projekt Potulky Gemer - Malohontom I. Gemer-Malohont je malebná časť nášho krásneho Slovenska. Kraj, ktorý **má veľký potenciál, no bohužiaľ nie je využitý naplno. Ukrýva bohatú históriu, tradíciu a množstvo krás, ktoré si zaslúžia byť zdvihnuté.**

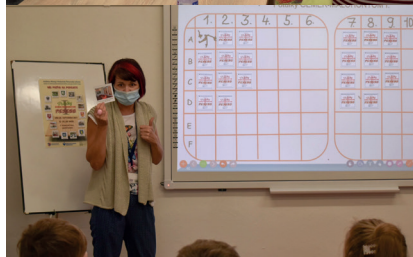
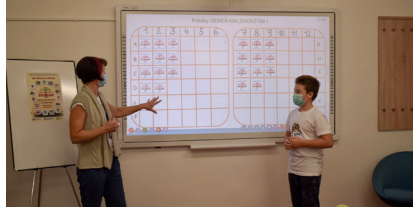
Projekt Potulky Gemer - Malohontom I. predstavuje interaktívnu a netradičnú formu prezentácie regiónu Gemera - Malohontu. Zároveň vytvára vhodnú a zaujímavú cestu, ako spropagovať kultúrne pamiatky regiónu. Jeho realizácia prebehla vďaka finančnej podpore SAK v rámci programu Partnerstvo alebo Spojme svoje sily.

Tematicky sa projekt rozdelil na štyri kategórie a to: hrady, kostoly, pamätníky, rodné domy a pamätne izby. Každá kategória obsahuje osem kartičiek s danou pamiatkou. K nej sa priraduje mesto, či obec, kde sa pamiatka nachádza. Mesto alebo

obec je na kartičke znázornené svojim erbom, čím do rozširovania informačného obzoru, popri regionálnych pamiatkach, vstupujú aj informácie z oblasti heraldiky. Keďže je pexeso rozdelené na kategórie vytvorila sa zároveň multifunkčná pomôcka, ktorá sa dá rozdeliť podľa potreby. V rámci výkladu odborných informácií sa využíva buď ako celé pexeso, alebo sa využíva len kategória, ktorá obsahovo korešponduje s prezentáciou.

V mesiaci september už tradične prebiehajú Dni európskeho kultúrneho dedičstva, počas ktorých knižnica pripravila pre žiakov základných škôl podujatia zamerané na regionálnu výchovu. Magnetické pexeso veľmi vhodne poslúžilo ako didaktická pomôcka, ktorá zároveň predstavovala interaktívnu formu výučby. Pre žiakov bol výklad zameraný viac literárne a prostredníctvom pexesa sa dozvedeli o pamätníkoch a pamätných izbách literátov z regiónu Gemera-Malohontu. Keďže na školách častokrát nie je na takúto formu výučby priestor, žiaci si doplnkové vyučovanie formou hry veľmi pochvalovali.

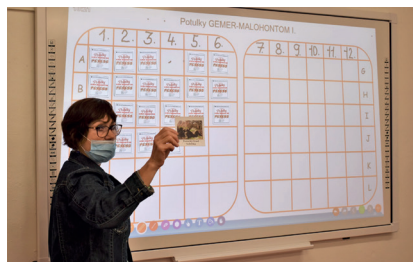
V našej knižnici kladieme veľký dôraz aj na prácu s komunitami. Preto sú našimi častými návštevníkmi klienti Domu duševného zdravia - špecializované zariadenie v Rimavskej Sobotě. Pre nich sme si počas Dní európskeho kultúrneho dedičstva pripravili náučnú besedu o kultúrnych pamiatkach regiónu, konkrétne o hradoch a kostoloch. Prezentácia prebiehala formou hry s magnetickým pexesom doplnenou

o odborné informácie k jednotlivým pamiatkam. Aktivity s magnetickým pexesom klienti Domu duševného zdravia uvítali s nadšením. Súčasne to bola pre nich jednoduchšia forma prijatia odborných informácií o daných pamiatkach i erboch.

Knižnice fungujú nielen ako kultúrne a komunitné centrá, ale aj ako vzdelávacie inštitúcie, preto je našim cieľom do budúcnosti v tomto projekte pokračovať a to rozširovaním o ďalšie kategórie. Gemer-Malohont je rozmanitý región, ktorý bezpochyby má čo ponúknuť. Našou víziou je v nasledujúce roky pridať kategórie ako príroda, história, šport, či perly regiónu. Projekty podobného zamerania pokladáme za zaujímavý spôsob zvýšenia regionálneho kultúrneho povedomia. Vidíme v tom cestu ako napomôcť v školskom výučbovom procese, či nepriamo prispieť k zvýšeniu cestovného ruchu. Neustálym rozširovaním našich služieb o netradičné a zaujímavé formy prezentácie, tak prispievame v neposlednom rade aj k zvýšeniu návštevnosti knižnice.

Mgr. Viera Cirbusová
Knižnica Mateja Hrebendu, Rimavská
Sobota
Autor fotografií: Peter Bartók

VYHODNOTENIE PROGRAMU PARTNERSTVO ALEBO SPOJME SVOJE SILY – TLAČIAREŇ OD GUTENBERGA PO 18. STOROČIE / EVALUATION OF THE PARTNERSHIP OR LET'S JOIN FORCES PROGRAMME – THE PRINTING HOUSE FROM GUTENBERG TO THE 18TH CENTURY

Novohradská knižnica v zriaďovateľskej pôsobnosti Banskobystrického samosprávneho kraja bola úspešná a podporená Slovenskou asociáciou knižníc (SAK) v programe *Partnerstvo alebo spojme svoje sily* – s názvom podujatia *Tlačiareň od Gutenberg po 18 st.*

Podujatie Tlačiareň od Gutenberg a až po 18. storočie sme uskutočnili v rámci pilotného podujatia *Noc v knižnici* ako jedno zo štyroch nosných podujatí večera. V podaní Kataríny Sojkovej a jej kolegov odetých v dobových šatách, členov historickej skupiny Defensores z Filákov sa sme sa preniesli do historického obdobia vývoja kníhtlače. Nielen dospelých ale aj deti zaujalo rozprá-

vanie o vývoji tlače, kníh, písma a najmä rôzne ukážky. Hostia si mohli vyskúšať ako sa kedysi vyrývalo do doštičiek, skladali písmenká a obrázky, aké to bolo náročné a zároveň úžasné. Zaujal ich aj lis, kde si mohli vylisovať rôzne obrázky a staré knihy, ktoré voňali históriou. Prednáška mala výbornú odozvu a tešíme sa, že sme ju mohli realizovať v našej knižnici aj v rámci finančnej podpory SAK

Podujatie sa uskutočnilo dňa 24.9.2021 od 19.00 hod v nových zrekonštruovaných komunitných priestoroch Novohradskej knižnice, za účasti cca 40 návštevníkov rôznych vekových skupín. návštevníkov.

Prednáška o vývoji kníhtlače až po súčasnosť, spojená s výstavou predmetov dobovej tlače

Tlačiareň od Gutenberg po 18. st. prednáška Kataríny Sojkovej

Prednášková sála Novohradskej knižnice

24. septembra 2021, o 19.00 hod.

NOVOHRADSKÁ KNIŽNICA
KRAJSKÝ OBLASTNÝ KNIŽNÍČEK

SAK Slovenská asociácia knižníc

Realizované s finančnou podporou Slovenskej asociácie knižníc

Noc v knižnici 24. 9. 2021

NOVOHRADSKÁ KNIŽNICA
kultúrna inštitúcia Banskobystrického samosprávneho kraja

17.30 hod.
Les ukrytý v knihe – Stretnutie s medveďom

- prednáška so séfom závažného tímu medveďa hneďého, Jaroslavom Stášanom

19.00 hod.
Tlačiareň od Gutenberg po 18. storočie

- prednáška s Katarínou Sojkovou členkou historickej skupiny Defensores

20.30 hod.
Súhvezdia a ich cesta na oblohu

- prednáška spojená s pozorovaním hviezd s Tomášom Dobrovodským, riaditeľom Krajskej hviezdárne a planetária v Žiari nad Hronom

Spríevodné podujatia - tvorivé dielne:

1. Pomáhame planéte - workshop - recyklácia starého oblečenia s Andreou Huličkovou
2. Tvorivé aktivity s kníhovníčkami
3. Esenciálne oleje - prírodná pomoc pre zdravie človeka

NOVOHRADSKÁ KNIŽNICA, SAK, Slovenská asociácia knižníc, Realizované s finančnou podporou Slovenskej asociácie knižníc, u. úrad vlády SR, Slovenská republika, Slovenská poisťovňa, www.gmk.sk

---

Propagácia podujatia bola zabezpečená:

- Samostatná pozvánka/plagát na podujatie
- Pozvánka (Gutenberg až po 18.st.) v rámci plagátu na Noc v knižnici
- Fotodokumentácia z podujatia
- Prívitanie pani Kataríny Sojkovej/ zahájenie podujatia
- Záber na členov historickej skupiny Defensores
- Propagácia na facebook stránke NKLC

Propagácia podujatia v rámci Dní európskeho kultúrneho dedičstva

Všetky plagáty/pozvánky sú opatrené LOGOM Slovenskej asociácie knižníc. Pri každom predstavovaní podujatia bola slovné pripomenutá finančná podpora Slovenskej asociácie knižníc.

PhDr. Mgr. Daša Filčíková
Novohradská knižnica v Lučenci

GALANTA LITERÁRNA / LITERARY GALANTA

Neraz som sa zúčastňovala na zaujímavých a zväčša netradičných podujatiach, ktoré organizovalo neobyčajne aktívne **Občianske združenie Galanta literárna**. Vždy po niektorom podujatí som si dávala „záväzok“, že pripravím pohľad na činnosť tohto združenia, ale akosi to nevyšlo. Najskôr skromne tvrdili, že ešte niet o čom hovoriť, potom niečo dokončievali, čosi rozpracúvali, alebo organizovali ..., čas bežal, všeličo prišlo do cesty a až teraz som sa pustila do dlho odkladanej témy. Porozprávala som sa so všestrannou propagátorkou literatúry, autorkou mnohých bibliografií skladateľov, prekladateľov, literátov a zaujímavých osobností regiónu, odborných publikácií, beletrie (s oceneniami v literárnych súťažiach), iniciátorkou a zakladateľkou Občianskeho združenia Galanta literárna **PhDr. Annou Jónásovou**.

- ***Pred 16 rokmi si sa s kolegynami a priateľkami rozhodla založiť občianske združenie, aby ste oživilí nielen tradíciu literárnych stretnutí, ale aj podchytili amatérskych autorov, upozornili ich na***

rozličné literárne súťaže, pomohli im pri publikovaní ich prác, organizovali stretnutia s autormi, spisovateľmi, zaujímavými osobnosťami z mesta, okresu. Viem, že mnohé sa podarilo a niektoré prekročili ďaleko rámec, mesta, okresu, ba aj Slovenska a mali ohlas v zahraničí. Spomínaš ešte na prvé kroky združenia?

Osem žien (z toho tri knihovníčky, dve členky zo ženského hnutia a tri mladšie literátky – amatérky) uvažovali pred rokmi, ako pomôcť jednotlivcom, ktorí aj v dôchodku pracujú, bádajú tvoria a sú aktívni, ale už nemajú za sebou inštitúciu, ktorá by ich podporila, pomohla, alebo ako sa povie „potisla“. Naštudovali sme si legislatívu, vypracovali stanovky a v r. 2005 sme sa zaregistrovali. Plány sme mali veľké, trúfali sme si na mnohé veci, ktoré súvisia s propagáciou literatúry, no najmä s regionálnym výskumom, tvorbou diel od básní cez beletriu až po odborné historické práce. Neskôr však prax ukázala, že taká šírka záberu je nereálna, lebo by sme potrebovali tímy spolupracovníkov a najmä štedré finančné

---

zázemie. Náš voluntarizmus narazil niekoľkokrát na realitu, preto sme postupne činnosť zúžili. No to podstatné – kniha ako centrum činnosti a región ako objekt historického vývoja – zostali, hoci nie v takom širokom ponímaní, ako sme pôvodne zamýšľali. Pomohlo nám, že sme mali „dobrú školu života“, t. j. dlhoročné skúsenosti v práci s knihami v našej knižnici v Galante, s ktorou sme naďalej sme úzko spolupracovali.

• Činnosť združenia sa postupne rozvíjala a dostávala sa do povedomia kultúrnej verejnosti v meste. Označenie Galanta literárna mala zvuk onedlho v celom regióne. Akým témam ste sa venovali?

Najsťôr treba pripomenúť, že človek – amatér naráza na mnoho problémov. Tretí sektor, čiže neziskové organizácie, poskytujú akési krytie vo vzťahu k ďalším činnostiam, inštitúciám aj finančným zdrojom. Lahšie a hodnovernejšie sa vybavujú príspevky, dotácie. Aj v ďalších aktivitách ste ako občianske združenie oficiálny subjekt, nie fyzická osoba, ktorá nevie, kam sa obrátiť, kam pohnúť.

Prvým podujatím hneď v roku 2005 bola prezentácia monografie *Samuel Neufeld a jeho galantská tlačiareň*, ktorú odborníci na knižnicu vysoko hodnotili a mala ohlas aj v zahraničí (nap. na univerzite v Jeruzaleme ju označili za prvú, ktorá otvorila tému nezmápaného pôsobenia židovských tlačiarň v kontexte nášho kníhtlačiarstva koncom 19. a začiatkom 20. storočia). Týmto krokom sme vlastne „naštartovali“ OZ Galanta literárna a uviedli do nášho repertoáru žáner: prezentáciu,

akt krstu knihy, vítanie knihy. Knihu sme pri veľkom počte účastníkov uviedli do života aj v Univerzitnej knižnici v Bratislave.

V tom čase sme ani nevedeli, že napríklad mesto vypisuje výzvy na dotácie. Iba vďaka náhodnému stretnutiu s vtedajšou vedúcou odborou kultúry, ktorá ma pozvala na stretnutie organizácií a subjektov z oblasti kultúry k financovaniu činnosti na budúci rok, sme sa osmelili a žiadali príspevok. Na rozbeh napr. série stretnutí so slovenskými spisovateľkami a novinárkami *Ženský hlas* nám prispeli aj dotácie MK SR i nadácia Open Society, Trnavský samosprávny kraj. Mohli sme zabezpečiť tak študijné pobyty v knižniciach, archívoch na Slovensku aj v zahraničí, ako aj korektúry, jazykovú úpravu a iné činnosti pri finalizácii publikácií.

Zaktivizovali sme tiež amatérskych poetov – od školského veku po seniorské ročníky a k téme výročia prvej písomnej zmienky o meste Galanta sme zostavili zborník pozdravných veršov.

Náš výskumný záujem presiahol rámec mesta a neskôr aj okresu. Podporili sme tvorbu a vydanie životopisnej publikácie o rakúskej poetke a dramatičke *Márii Terézii von Artner* (narodila v Šintave pri Seredi), ktorá kontaktmi s rodinou Zayovcov súvisela aj s Bučanmi a Uhrovcom. Širšia štúdia o nej aj príspevok o rukopisných veršoch Pavla Vajaja z Horných Zeleníc boli uverejnené v časopise Knižnica.

Kronika OZ dokumentuje množstvo dátumov o besedách, prednáškach v meste a okrese (napr. v MsK v Šali, Mestskom múzeu v Seredi, v Sládkovičove, v Abraháme, v školách, domovoch dôchodcov,

---

v dennom centre seniorov). Informáciu o Ladislavovi Kubínyim sme prezentovali aj v MsK Ružomberku, prezentáciu kníh sme mali aj kúpeľoch Nimnica.

Priznávam, že sme mali obdobia s bohatými aktivitami, no boli aj obdobia útlmu, kedy sa členky venovali práci na nových textoch, alebo zápasili s chorobami, či mali osobné prekážky. Časom sa nám znížil aj počet členiek. Z desiatich za tie roky sa počet zredukoval na štyri (tri nádejné žurnalistky odišli študovať a, žiaľ, tri členky zomreli. Nové nádejné pokračovateľky sa nehlásia, obávajú sa, že by to v tomto hektickom čase nedokázali pracovať na takej úrovni, na akú sme našich priaznivcov zvykli.

• **Ak sa zamyslíš, čo považuješ za úspech združenia?**

Predovšetkým to, že tých 16 rokov prežilo. Ďalej skutočnosť, že sme do škály a repertoáru kultúrno-spoločenských literárnych aj vzdelávacích podujatí priniesli nové prvky. Cyklus *Ženský hlas*, kde sa vystriedalo dvadsať slovenských významných literárne činných žien „prežili“ celých päť rokov. Vniesli sme do povedomia rómskej literatúry našu členku Janu Ferdinandovú. Žiaľ, zomrela a jej tri zošity s prózou, ktorú som jej mala redigovať, zostali v mojej zásuvke. Pomohli sme aj pri vydaní aj prezentácii knihy *Spišské parky*, autorkou ktorej bola naša členka Monika Varšányová.

Rozhodne sme nechceli byť konkurenciou knižnici, múzeu alebo osvete. Sme doplnkom a obohatením palety žánrov a foriem v práci s knihou. Máme svoje poslucháčske zázemie, spolupracujeme aj s inými neziskovými organizáciami na celomestských

podujatiach i letných kultúrnych akciách.

Z publikačnej činnosti OZ azda najviac zarezonovala dvojzväzková práca *Ženy rodu Esterházyovcov*. Cením si aj „rekonštrukciu“ životopisu „zabudnutého“ humanistu *Ladislava Kubínyiho*, o ktorom bolo dosiaľ pramálo informácií. K 420. výročiu jeho úmrtia sme zorganizovali pietne popoludnie pri jeho tumbе v kostole a prednášku vo Vlastivednom múzeu v Galante. Vydali sme propagačnú skladáčku s najdôležitejšími údajmi o jeho živote a publikovali sme o ňom aj v časopise *Knižnica*. V tomto roku sme napríklad knihou *Povesti z horného konca Brvníšta* prispeli k 100.výročiu založenie mestskej časti Galanty – Javorinky, pôvodne Štefánikov(o). Založili ju mladé rodiny od Považskej Bystrice a z okolia Žiliny. Povesti sme venovali ich potomkom, ktorí v tejto časti ešte žijú.

• **Napriek úsiliu, čo sa nepodarilo zrealizovať od vzniku združenia 2005?**

Myslela som si, že sa nám podarí prepojiť svet konzumentov literatúry (kníh) a svet tvorcov, autorov. Aby sa to podarilo, tí autori by tu museli byť. Ak aj niekto píše básne, tak situačne, v škole do nejakej súťaže, mladý človek v čase zaľúbenosti, niekto začne písať pamäti v dospelom, seniorskom veku. Ťažšie je to s autormi odborných prác. Mysleli sme si, že sa k nám pridajú amatérski historici, ktorí často supľujú to, čo nestihli oficiálne inštitúcie. Vedeli sme o nich, len sa zdráhali k niečomu viazať, alebo podceňovali kvalitu svojho bádania. Mali poznatky, pramene, zbierky, ale tvrdili, že nedokážu vytvoriť text, ktorý by aj u nich obstál. A také práce vyžadujú čas na

výskum, spracovanie i následné vydanie. Niekedy sú to roky.

• **Aké sú plány na ďalšie roky, resp. tvoje želanie ako predsedníčky OZ Galanta literárna?**

Mrzí ma, že sa nenašli zapálení pokračovatelia. Nielen s elánom, ale aj s potrebnou

sumou regionálno-historických, literárnych a organizačných schopností, aby – ako sa nám stalo – činnosť združenia nešla na úzkom počte členov správnej rady, či dokonca len na jednej osobe. Uvidíme... veď Galanta je naše mesto.

Pripravila PhDr. Eudmila Čelková

AKO SA VYZNAŤ V MEDIÁLNOBOM OBSAHU / HOW TO NAVIGATE IN MEDIA CONTENT

Dopady dezinformácií v digitálnom svete neobchádzajú laickú ani odbornú verejnosť. Súčasnú médiu, vrátane sociálnych, sú plné klamlivých informácií, falošných správ a hoaxov.. Projekt Univerzitetnej knižnice UPJŠ v Košiciach, ktorý podporila Slovenská asociácia knižníc v rámci svojho programu „Partnerstvo alebo Spojme svo-

je sily“ bol zameraný práve na vzdelávanie v oblasti mediálnej gramotnosti, ktorá sa považuje za jednu zo základných zručností súčasnosti.

Neistá epidemiologická situácia narušila plány UK a pôvodne plánovaný prezenčný seminár „Ako sa vyznať v mediálnom obsahu“ sa presunul do online prostredia. 23. novembra 2021 sa prostredníctvom aplikácie MS Teams virtuálne stretli knihovníci rôznych typov knižníc predovšetkým z Košického kraja. Lektorom webinára bol na slovo vzatý odborník, PhDr. Marián Gladiš, PhD., ktorý pôsobí na Katedre slovakistiky, slovanských filológií a komunikácie Filozofickej fakulty UPJŠ v Košiciach. Dr. Gladiš pôsobil ako novinár vo viacerých tlačových a elektronických médiách, aktuálne sa venuje výuke masmediálnych štúdií, je poradcom **dekanky FF UPJŠ** pre oblasť medializácie práce a života fakulty ako aj členom **košickej pobočky Slovenskej jazykovednej spoločnosti pri Jazykovednom ústave Ľudovíta Štúra Slovenskej akadémie vied v Bratislave**.

Cieľ seminára bol jasný – naučiť účastní-

Univerzitná knižnica UPJŠ v Košiciach vďaka podpore Slovenskej asociácie knižníc pozýva na interaktívny online seminár pre knihovníkov

Ako sa vyznať v mediálnom obsahu

23. november 2021
9:00 - 15:00
max. 22 účastníkov

Lektor:
PhDr. Marián Gladiš, PhD.
Katedra slovakistiky, slovanských filológií a komunikácie
Filozofická fakulta UPJŠ v Košiciach

registrácia na: eva.matusovicova@upjs.sk
Seminár sa uskutoční prostredníctvom aplikácie MS Teams.
Na účasť je potrebné mať technické vybavenie: kamera + mikrofón.

Pozvánka

kov správne pristupovať k médiám a kriticky ich posúdiť.

Prvá časť webinára bola venovaná teoretickej časti, porozumeniu, čo sú médiá, aké typy poznáme (verejnoprávne, mienkotvorné, tradičné, internetové...). Ako rozlíšiť dôveryhodné a nedôveryhodné mediálne obsahy, aký je rozdiel medzi pravdivou informáciou a dezinformáciou. Čo je hoax, falošná správa, konšpiračná teória. Zaujímavý bol názor, že komerčné médiá nie sú automaticky bulvárne médiá, že aj ony patria medzi mienkotvorné médiá. Dôležitým ukazovateľom rozlíšenia pravdivosti mediálneho obsahu je overiteľnosť faktov. Sú to fakty, ktoré prezentujú pravdivé informácie o udalosti a odpovedajú na základné žurnalistické otázky: Kto, Čo, Kde, Kedy, Ako, Prečo, Od koho (zdroj informácie). Lektor prezentoval 9 zásad, ako sa ubrániť dezinformáciám a zámernej manipulácii a poukázal na tzv. CRAP test, ktorý pomáha rozlíšiť vierohodné a nedôveryhodné správy. Jedným z varovným sig-

nálom by určite mala napr. byť štylizácia textu (priveľa otáznikov a výkričníkov, tlak na vyvolanie negatívnych emócií, „šokujúce odhalenia! ...).

Účastníkom boli prezentované rôzne projekty, ktoré slúžia na odhaľovanie dezinformácií – napr. projekt Policajného zboru SR „Polícia proti hoaxom“, v apríli 2020 podpísaná spolupráca pri odhaľovaní dezinformácií medzi TASR a treťou najväčšou svetovou tlačovou agentúrou AFP. Medzi zaujímavé projekty určite patrí aj kampaň Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach „Overuj si fakty“ (www.overujsisifakty.sk), do ktorej prispela aj Univerzitná knižnica UPJŠ pripojením svojich odborných elektronických informačných zdrojov.

Druhá časť online webinára bola venovaná modelovým situáciám a identifikácii dezinformácií v mediálnom obsahu. Cieľom bolo naučiť sa používať a overovať fakty, na čo upriamiť pozornosť v obsahu správy. Účastníci mali posúdiť niekoľko lektorom pripravených správ a vyhodnotiť, o aký typ

The screenshot shows a Zoom meeting interface. The main content is a slide with the following text:

Ako sa vyznať v mediálnom obsahu

Ako rozlíšiť vierohodné a nedôveryhodné mediálne obsahy?

• CRAP test

- **Currency** (aktuálnosť, všeobecná rozšírenosť názoru, teórie)
  - aká nová/stará je informácia? je aktualizovaná? existujú jej novšie verzie?
- **Reliability** (spofahlivosť)
  - zdroje informácií, vyváženosť informácií
- **Authority** (autorita – uznávaný znalec, odborník)
  - je identifikovaný autor informácie? má kvalifikáciu a renomé?
- **Purpose** (cieľ, zámer, úmysel)
  - chce autor vecne informovať al. „bičovať“ emócie? využíva odborné, vedecké dôkazy a argumenty? aká je lexika (slovná zásoba) a štylizácia?

At the bottom of the slide, it says "Košice 23. 11. 2021". On the right side of the Zoom window, there is a grid of video thumbnails showing participants.

Webinár a jeho účastníci

---

informácie ide. Poslednou úlohou bolo vytvorenie vlastnej správy, jej prezentácia a vyhodnotenie pravdivosti textu zo strany ostatných.

Interaktívny online seminár „Ako sa vyznať v mediálnom obsahu“ mal pozitívne ohlasy zo strany zúčastnených knihovníkov. UK UPJŠ verí, že táto aktuálna téma pomôže kolegom v ich pracovnom aj sú-

kromnom živote rozlíšiť pravdivé správy, umožní kreatívne riešiť problémy spojené s médiami a celkovo zlepši mediálnu gramotnosť a kritické myslenie.

*Ing. Eva Matušovičová
UK UPJŠ v Košiciach
eva.matusovicova@upjs.sk*

INFORMÁCIA SPRÁVNEJ RADY SAK / INFORMATION OF THE BOARD OF DIRECTORS SLA

Dňa 23.11.2021 sa uskutočnilo mimoriadne Valné zhromaždenie SR SAK v režime on-line prostredníctvom platformy Webex.

Cieľom VZ SAK bolo schválenie nového znenia Stanov SAK z dôvodu a členských príspevkov SAK na rok 2022.

Stanovy SAK boli doplnené o body, ktoré by umožňovali v čase mimoriadnej situácie alebo núdzového stavu predĺžiť mandát zvolených členov správnej rady, predsedu a členov kontrolnej a revíznej komisie najviac o ďalších 6 mesiacov. Po ich uplynutí sa

musia konať voľby do správnej rady fyzickou prítomnosťou a hlasovaním alebo použitím korešpondenčného hlasovania alebo prostredníctvom elektronických prostriedkov.

Nové znenie Stanov SAK bolo členskými knižnicami SAK schválené.

Súčasne boli schválené členské príspevky SAK na rok 2022, a to v nezmenenej výške ako boli odsúhlasené pre rok 2021.

Všetky dôležité informácie nájdete členské knižnice SAK na webovej stránke: www.sak-ba.sk

---

Z NAŠICH VYDANÍ

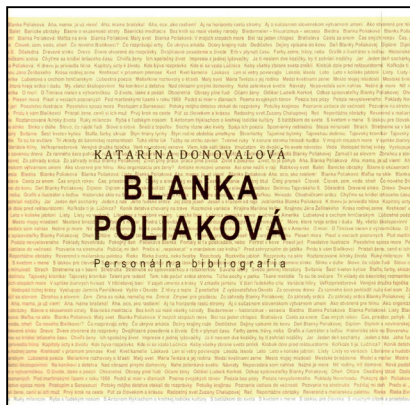

PERSONÁLNE BIBLIOGRAFIE - FORMA PROPAGÁCIE VÝZNAMNÝCH OSOBNOSTÍ V KNIŽNICI / PERSONAL BIBLIOGRAPHIES - A FORM OF PROMOTION OF IMPORTANT PERSONALITIES IN THE LIBRARY

Verejná knižnica Mikuláša Kováča (VKMK) sa v rámci svojej bibliografickej činnosti rozhodla každoročne vydávať personálne bibliografie venované významným žijúcim osobnostiam z oblasti literatúry a literárnej vedy, ktorí sú svojím životom a tvorbou spätí s Banskou Bystricou.

Zámer projektu

Kultúra národa je odrazom úrovne jeho kultúry. Je dôležité verejnosti neustále predstavovať, pripomínať a sprístupňovať hodnotnú tvorbu Banskobystričanov prostredníctvom ich tvorby a poskytnutím informácií o ich diele a živote. Banská Bystrica bola a je mestom mnohých píšucich autorov, ktorí si zaslúžia ocenenie verejnosti a kultúrnych inštitúcií, ktoré spravujú vzácne fondy dokumentujúce

ich život a dielo. VKMK disponuje erudovanými odborníkmi a bohatými informačnými zdrojmi. Uchovávať hodnoty pre budúce generácie o našich významných osobnostiach patrí k poslaniu pamäťových a fondových inštitúcií, teda aj knižníc.

Publikácie o jednotlivých autoroch budú obsahovo rovnako členené: Slovo na úvod (príhovory osobností) - Životopis - Knižná tvorba - Články v periodikách - O spisovateľovi a jeho diele - Fotografická príloha - Poznámka k personálnej bibliografii. Obálky kníh budú v jednotnej grafickej úprave. Vydanie každej bibliografie bude doplnené sprievodnými marketingovými akciami v reálnom aj virtuálnom prostredí s odkazom na knižničný fond VKMK (slávnostné uvedenie novej knihy, beseda s autorom, propagácia na sociálnych sieťach: FB, Instagram - video upútavky; záznam z besedy na YouTube kanáli, propagácia v tlači a médiách a i.).

V roku 2021 knižnica vydala personálnu bibliografiu venovanú poetke, prozaičke, dlhoročnej publicistke **Blanky Poliakovej**, ktorá sa narodila, študovala i pôsobila v Banskej Bystrici a 19. júla 2021 sa dožila v plnom zdraví 85. narodenín.

Kto je Blanka Poliaková?

Autorka študovala na gymnáziu v Banskej Bystrici, maturovala v roku 1954. Pracovala ako hlásateľka miestneho rozhlasu. Jej ďalšie zamestnania boli: v roku 1955 kalkulantka v Stavoindustrii, v rokoch 1956 – 58 kreslička Vojenského kartografického ústavu, v rokoch 1958 – 68 pracovníčka Múzea SNP v Banskej Bystrici, v roku 1969 redaktorka vydavateľstva Mladé letá, v rokoch 1970 – 93 redaktorka časopisu Slovenka v Bratislave. Známa poetka viac ako tridsať rokov písala pre časopis Slovenka reportáže, objavovala tvorivých, vzácných ľudí, umelcov, ľudových majstrov. V súkromí písala poéziu úspornú slovom, ale nabitú hlbokým prežívaním, človečenstvom.

Používa pseudonym *Andrea Kohútová*.

Tvorba

Debutovala básnickou zbierkou *Požičaj mi deň* (1963), v ktorej prevládajú prírodné motívy a emotívne vnímanie sveta. V nasledujúcich zbierkach intímnej lyriky *Zaklínadlá* (1965), *Malý svet* a *Nepovedala som nahlas* (obe 1977) sa zamýšľa nad krehkosťou ľúbostného citu, dočasnou šťastia a trvalými hodnotami v ľudskom živote, pritom nezabúda ani na spoločenské väzby. Zbierka *Listy* (1984), napísaná voľným veršom, je ľúbostnou poémiou o citovom svete súčasnej ženy.

Vydala ďalšie zbierky: *Skôr ako potemie slnko* (2003), *Leto v kolíske jabloní* (2015) a výber zo všetkých siedmich zbierok *Zo záhrady srdca* (2016). Zložitý vnútorný svet mladých ľudí zobrazilla v próze *Dedičstvo* (1968), reportáže z ciest po Bulharsku zhrnula do knihy *V mojich stopách more* (1987).

Pre deti predškolského veku napísala verše *Aha, mama, ja už viem* (1985), *Aha, oco, ako rastiem* (1990) a *Aha, máme bračeka* (2011),

---

v ktorých bez moralizovania vstępuje deťom zmysel pre dobro, krásu a ľudskosť.

Napísala i variácie veršov, inšpirované jednotlivými básňami klasika perzskej literatúry Hafeza zo Šírazu (14. storočie), ktoré vyšli v preklade jeho básní s názvom *Za ranného šera pohladíť ružu šiel som* (2015, výber z jeho diela, preklad básní z perzštiny do slovenčiny a poznámky pripravila Gabriela Valehrachová).

Venuje sa aj výtvarnému umeniu, vystavovala maľbu na skle v Štátnej vedeckej knižnici v Banskej Bystrici (2009). Je členkou Spolku slovenských spisovateľov.

Personálnu bibliografiu zostavila skúsená dlhoročná bibliografka knižnice *Katarína Donovalová*, ktorá má na konte množstvo bibliografických letákov ale i samostatných publikácií.

Súčasťou projektu bolo i slávnostné uvedenie bibliografie do života za účasti samotnej autorky, partnerov a tvorcov tohto literárneho dielka, ktoré sa uskutočnilo **6. októbra 2021** v knižnici. Bolo to príjemné stretnutie so spisovateľkou Blankou Poliakovou, ale i ďalšími partnermi, sponzormi, vydavateľstvom, ktorí

prispejú k vydaniu tejto knihy.

Vydanie finančne podporili: **Mesto Banská Bystrica** a z verejných zdrojov **Fond na podporu umenia**.

Mgr. Soňa Šóky, PhD.

*Verejná knižnica Mikuláša Kováča
v Banskej Bystrici*

Pozoruhodnej osobnosti i rozsiahlemu dielu vynikajúceho inkunábulistu, medzinárodne uznávaného znalca prvotlačí, neúnavného bádateľa bernolákovcov i výraznej postave Univerzitnej knižnice v Bratislave **PhDr. Imricha Kotvana, CSc.** sa v uplynulých desaťročiach venovali viaceré semináre, konferencie či spomienkové stretnutia. Ostatná konferencia k 110. výročiu narodenia I. Kotvana sa neuskutočnila vzhľadom na epidemiologickú situáciu. Vďaka úsiliu organizátorov sa však podarilo sústrediť príspevky a vydať vedecký zborník pod názvom *Imrich Kotvan (1910-1984), rodák z Trnovca pri Holiči* (Bratislava : RadioPrint, 2021. 186 s.), ktorý zostavila PhDr. Eva Frimmová, DrSc., samostatná vedecká pracovníčka oddelenia novovekých dejín Historického ústavu SAV.

Napriek skutočnosti, že o I. Kotvanovi a jeho

mieste v histórii slovenskej kultúry vyšli už viaceré štúdie, materiály, prehľady, bibliografie, spomienky kolegov a pod., táto nová publikácia – podľa slov zostavovateľky – prináša „*nové poznatky z Kotvanovho života, ktoré sa neobjavili v predošlých textoch venovaných jeho osobnosti*“. Na začiatku upúta jej zaujímavá koncepcia. Príspevky sú rozdelené do dvoch častí. Prvá sa zameriava na dejiny Kotvanovej rodnej obce Trnovec a jeho okolia (napr. Holičské panstvo) a knižnú kultúru. Príspevky tiež zoznamujú s tamojšími osobnosťami, náboženskými dejinami i historickou kronikou z pozostalosti I. Kotvana, ktorá je cenným dokladom o vývoji obce, chotára, obyvateľoch, zvykoch, osvete... od jej vzniku do roku 1933.

Druhá časť publikácie sa venuje Kotvanovi a jeho dielu. Uvádza ju jeho výstižný portrét dlhoročného pracovníka Univerzitnej knižnice v Bratislave od K. Fircákovej. Autorka načrtla jeho pracovnú cestu v knižnici (1950-1982) – od katalogizátora zahraničnej literatúry cez budovanie nového špecializovaného pracoviska rukopisov, starých a vzácných tlačí po špičkového odborníka, ktorého knižnici mnohí „závideli“. Poukázala na Kotvanovo úsilie – sústrediť na pracovisku fond stredoeurópskych rukopisov, orientálnych rukopisov, tlačí 15. a 16. storočia, ako aj ďalšie zbierky napr. elevírskych tlačí, komenián i prvé vydania staršej slovenskej literatúry. Práca so vzácnym fondom si vyžadovala aj jeho ochranu a reštaurovanie, ktorým venoval mimoriadnu pozornosť. K. Fircáková zdôraznila, že I. Kotvan „*nezostal iba na úrovni špeciálnej katalogizácie, ale k spracúvaniu pristupoval z pozícií knihovedného výskumu a širších aspektov výskumu dejín knižnej kultúry*“. Tento prístup dokumentuje celý rad jeho

katalógov (napr. *Štúrovské tlač v Univerzitej knižnici v Bratislave*), bibliografií, rozsiahlych štúdií (o. i. celoživotný záujem o bernolákovské hnutie, vrátane publikácie *Bernolákovské tlač v Univerzitej knižnici v Bratislave*). Upozornila aj na skutočnosť, že trpezlivou bádateľskou prácou sa Kotvan vypracoval na uznávaného odborníka, spolupracovníka zahraničných projektov, aktívneho riešiteľa koncepčných, organizačných otázok knihovedného výskumu, dejín knižnej kultúry i pedagóga, ktorému nebola ľahostajná výchova novej generácie špecialistov v tejto oblasti.

Na medailón nadviazali ďalšie príspevky, ktoré sa orientovali na niektoré čiastkové otázky. Napr. K. Mészárosová predstavila Kotvanovu pedagogickú prácu, záujem o dejiny školstva, mimoškolské vzdelávanie, koncepčnú a organizačnú prácu v oblasti vzdelávania do roku 1950, keď nastúpil do knižnice. K bernolákovcom v diele I. Kotvana a jeho odkazu pre ďalších bádateľov sa vrátila J. Skladaná a E. Frimmová sa bližšie pozrela na J. I. Bajzu a bernolákovské polemiky v kontexte osvietenstva. Kotvanove publikačné aktivity v rámci matičných publikácií predstavila K. Komorová. V tejto druhej časti si zaslúži zvlášť pozornosť štúdia E. Frimmovej o inkunábulách a inkunabulistike na Slovensku. V jej rámci o. i. sformulovala prínos I. Kotvana v tomto smere, na ktorý by sme nemali zabúdať:

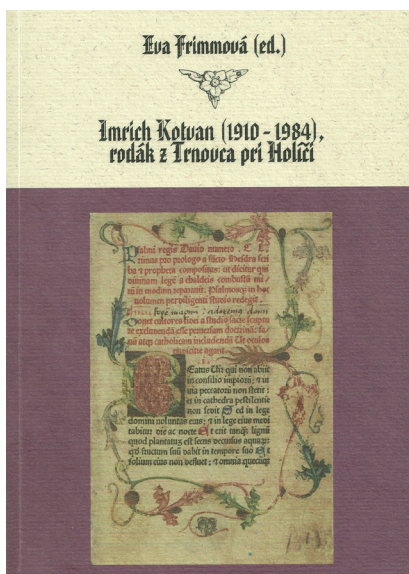
- položil základy vedeckej disciplíny inkunabulistiky,
- identifikoval a spracoval inkunábuly na Slovensku a čiastočne v zahraničí, ktoré tvoria súčasť nášho kultúrneho pre svoj ojedinelý výskyt,
- posunul domáci stredoveký i renesančný výskum a pomohol začleniť naše územie do európskeho kontextu.

Zaujímavým doplnkom v súvislosti s uvedenou štúdiou, ako aj celým jubilejným zborníkom je prehľad H. Saktorovej o podiele E. Frimmovej (dcéry, znalkyne a pokračovateľky diela I. Kotvana) na spracovanie inkunábulí na Slovensku.

Texty doplnia bohatý pomocný aparát – každý príspevok obsahuje prehľad literatúry, archívnych prameňov, citácie priamo pod čiarou, ako aj mnohé dobové a ilustračné fotografie, kópie dokumentov.

Niektorí si ešte pamätajú Imricha Kotvana z pracovných či osobných stretnutí nielen ako erudovaného bádateľa, ale aj ako milého, vtipného i vítaného hosta spoločenských podujatí, uvoľneného rozprávača, často zahaleného v oblakoch dymu... Neraz si aj ja spomeniem na jeho slová spreď mnohých rokov: „*vidíte, keď sa chce, aj sa zadari. Len vždy, ale vždy musíte chcieť!*“

PhDr. Ludmila Čelková

23. KOLOKVIUM SLOVENSKÝCH, ČESKÝCH A MORAVSKÝCH
BIBLIOGRAFOV V KYSUCKEJ KNIŽNICI V ČADCI (3. - 5.10.2021) / 23RD
COLLOQUIUM OF SLOVAK, CZECH AND MORAVIAN BIBLIOGRAPHERS IN THE
KYSUCE LIBRARY IN ČADCA (OCTOBER 3 - 5, 2021)

Viera Višňáková, *Kysucká knižnica v Čadci*
visnakova@kniznica-cadca.sk

Abstract: 23rd Colloquium of Slovak, Czech and Moravian Bibliographers (October, 3-5, 2021)) took place in Kysuce library in Čadca.

Keywords: bibliography, libraries, Colloquium of Slovak, Czech and Moravian Bibliographers, international cooperation, Czech and Slovak Cultural Cooperation Month, professional library associations, Slovak Library Association, Czech Republic Libraries Association

Kľúčové slová: bibliografia, knižnice, Kolokvium slovenských, českých a moravských bibliografov, medzinárodná spolupráca, Mesiac českej a slovenskej kultúrnej vzájomnosti, profesijné knižnícke združenia, Slovenská asociácia knižníc, Sdružení knihoven ČR

Kysucká knižnica v Čadci v zriaďovateľskej pôsobnosti Žilinského samosprávneho kraja sa stala v dňoch 3. - 5. októbra 2021 organizátorom 23. stretnutia odborníkov z radov bibliografov a knihovníkov. Medzinárodné odborné knižnícke podujatie s názvom **Kolokvium slovenských, českých a moravských bibliografov** sa pravidelne uskutočňuje už od roku 1997 striedavo na Slovensku, v Čechách, na Morave a podujatie každoročne prebieha tradične v októbri - Mesiaci českej a slovenskej vzájomnosti. Spoluorganizátormi tohtoročného kolokvia boli: Slovenská asociácia knižníc, Sekce Sdružení knihoven ČR pro bibliografii, Krajská knižnica v Žiline, Kysucké múzeum a Považské múzeum. *Prvoradým cieľom tohto medzinárodného podujatia je podpora bibliografického úsilia najmä krajských, regionálnych a vedeckých knižníc, ale aj stretnutie českých*

a slovenských odborníkov na bibliografiu, ich vzájomná odborná diskusia a výmena skúseností, a v neposlednom rade aj prezentácia výsledkov ich práce, predovšetkým v oblasti českej a slovenskej bibliografie.

Zaujímavý program trojdňového medzinárodného stretnutia bibliografov bol zameraný predovšetkým na odborné témy, ale zároveň i na prezentáciu činnosti Kysuckej knižnice v Čadci, regiónu Kysuce a kysuckých pozoruhodností a atraktivít.

Podujatie sa začalo v nedeľu 3. októbra 2021, účastníci sa stretli v popoludňajších hodinách v Kysuckej knižnici v Čadci a spoločne sa vybrali spoznávať krásy Kysúc. Spoločne navštívili expozíciu Múzea kysuckej dediny v prírode – skanzen vo Vychylovke, kde ich privítala riaditeľka Kysuckého múzea Mgr. Helena Kotvasová. V prezentácii „Hodnoty ľudovej architektúry a materiálnej kultúry v Múzeu

kysuckej dediny“ priblížila históriu vzniku skanzenu, predstavila jednotlivé expozície a ich špecifické prvky ľudovej architektúry, vrátane lesnej úvraťovej železnice. Nasledovala prehliadka skanzenu, ktorá zanechala v účastníkoch hlboké dojmy, nakoľko scenéria drevených domčekov a meniace sa jesenné farby lesných porastov poskytovali krásne pohľady a pozitívnu energiu. Počas prehliadky mali účastníci kolokvia možnosť vidieť galaprogram Zborovská svadba folklórnej skupiny zo Zborova nad Bystricou, ktorý práve prebiehal v skanzene. Nenechali si ujsť ani špeciality z domácej kuchyne starej matere – polesníky i tradičné bryndzové halušky. Zahraničných návštevníkov veľmi zaujala prehliadka stanice a depa lesnej úvraťovej železničky ako i následná prechádzka po hrádzi vodnej nádrže v Novej Bystrici. Nedelňý program pokračoval prehliadkou

novodobej dedinskej architektúry, Rínku sv. Michala Archanjela a Orloja v Starej Bystrici s lektorovaným výkladom. Srdcom orloja je astroláb - ciferník s astronomickými údajmi. **Práve astroláb robí zo Slovenského orloja v Starej Bystrici jediný a prvý orloj na Slovensku.** Po absolvovaní prednášky v príjemnom prostredí námestia pod orlojom sa zavŕšil prvý deň medzinárodného kolokvia.

V pondelok podujatie pokračovalo odborným programom bohatým na zaujímavé príspevky, ktoré boli zaradené do piatich tematických okruhov. Regionálnou témou kolokvia bola história drotárskeho remesla, ktoré bolo pre Kysuce i ostatné oblasti severného Slovenska typické ako zdroj obživy. Drotárom bola venovaná aj výstava s názvom „Nomádi Európy – príbeh slovenského drotárstva“, inštalovaná v interiéri Kysuckej knižnici ako sprievod-

Kolokvium

---

né podujatie kolokvia. Exponáty výstavy a knižné dokumenty boli poskytnuté z fondu Považského múzea.

Odbornú časť kolokvia svojim príhovorom otvorila PhDr. Janka Bírová, riaditeľka Kysuckej knižnice v Čadci. Všetkých účastníkov privítala na Kysuciach a poďakovala im za účasť na tomto výnimočnom podujatí, ktoré sa pôvodne malo v Čadci konať v roku 2020, avšak z dôvodu pandémie koronavírusu sa koná až o rok neskôr. Zároveň vyjadrila radosť z vysokej účasti **bibliografov z Českej republiky a Slovenska i vďaka za spracovanie kvalitných odborných príspevkov zúčastnených.** Zdôraznila význam regionálnej bibliografie a ocenila jej prínos pri mapovaní kultúrneho dedičstva regiónov. „*Regionálna bibliografia tvorí stabilný pilier každej regionálnej knižnice. Význam regionálnych informácií o kultúrnych, prírodných a hospodárskych špecifikách tvoria genius loci daného regiónu*“, uviedla vo svojom príhovore. K jej slovám sa pridala svojim príhovorom aj **Mgr. Katarína Šušoliaková, riaditeľka Krajskej knižnice v Žiline, ktorá zažela kolokviu príjemný priebeh.**

Úvodný tematický blok prednášok pod názvom „**Regionálna bibliografia – zdroj informácií o kultúrnom a prírodnom dedičstve regiónov, ochrana životného prostredia v regiónoch**“ uvádzala PhDr. Janka Bírová, ktorá predstavila prvý príspevok kolokvia **Juraj Fándly – obyčajný farár z Naháča.** Autorkou príspevku bola Bc. Jana Brliťová z Knižnice Juraja Fándlyho v Trnave, ktorá nebola prítomná na podujatí. Príspevok bol zameraný na život a dielo Juraja Fándlyho a súčasťou príspev-

ku bol videofilm o jeho živote a diele. Nasledoval príspevok **Dejatelja východného Slovenska – uspeli doma i vo svete**, ktorý prezentoval Mgr. Viktor Szabó zo Štátnej vedeckej knižnice v Košiciach. Bibliografický slovník, ktorý predstavil, prináša poznatky z vyše 50-ročného viacgeneračného regionálneho výskumu celého východného Slovenska. Bc. Alena Sochuláková z Turčianskej knižnice v Martine predstavila prírodné a kultúrne atraktivity Turca v ďalšom príspevku **Jedinečný región Turiec... čo len tak nenájdete!**

Druhý tematický blok prednášok, venovaný výnimočným osobnostiam regiónov s názvom „**Uspeli vo svete, doma ich nepoznáme**“ uvádzala Mgr. Katarína Šušoliaková, riaditeľka Krajskej knižnice v Žiline. V úvode bola prítomným prezentovaná mobilná aplikácia zameraná na regionálne osobnosti mesta Prešov v podaní Mgr. Andrei Sivaničovej z Krajskej knižnice P. O. Hviezdoslava v Prešove. Aplikácia obsahuje 80 profilov osobností Prešova a vzájomne ich prepája na budovy a miesta späté s ich životom. Súčasťou aplikácie sú aj náučné chodníky, virtuálne prehliadky, audiosprievodca a prepojenie osobností na knihy v online katalógoch knižníc. Nasledujúci príspevok autorky PhDr. Jiřiny Kádnerovej zo Štátnej vedeckej knižnice v Kladne s názvom **Historička a bibliografka Marie Ludmila Černá-Šlapáková v Praze a Bratislavě** predniesla Mgr. Eva Svobodová, externá bibliografka a predsedníčka Sekce Sdružení knihoven ČR pro bibliografii. Príspevok mapoval tvorivý život a dielo zanietenej historičky, bibliografky a lektorky. **Juraj Langer – pútnik s vlastnou mapou** bol názov príspevku

Mgr. Kataríny Kožákovéj a PhDr. Ľubice Luptákovéj z Oravskej knižnice Antona Habovštiaka v Dolnom Kubíne. Juraj Langer - historik, etnológ a vedecký pracovník na Orave pôsobil jedenásť rokov a počas tohto obdobia sa zameriaval na dokumentáciu ľudovej architektúry oravských dedín, zveľaďoval zbierkový fond Oravského múzea a organizoval odborné prednášky. Ďalší príspevok s názvom *Slovenská lingvistka Viera Budovičová a jej pôsobenie na Univerzite Karlovej v Prahe cez prizmu personálnej bibliografie* predniesol PaedDr. Ivan Očenáš, PhD. zo Štátnej vedeckej knižnice v Banskej Bystrici. Doc. PhDr. Viera Budovičová, CSc., lingvistka a vysokoškolská učiteľka, tri desaťročia pôsobila na Univerzite Karlovej v Prahe, kde sa venovala nielen konfrontačnému výskumu slovenčiny a češtiny, ale tiež propagácii slovenskej kultúry v Prahe a v Čes-

kej republike. Príspevok Českí profesori na martinskom gymnáziu v medzivojnovom období (1919 – 1938) v krátkosti predstavila Ing. Ivana Poláková zo Štátnej vedeckej knižnice v Banskej Bystrici nakoľko prof. PhDr. Miroslav Tuma nebol prítomný na kolokviu. Príspevok bude uverejnený v elektronickom zborníku z kolokvia. Vo svojom vystúpení si Ing. Ivana Poláková zaspomínala aj na vzácné osobnosti z oblasti bibliografie: Doc. Michal Kováč Adamov, CSc, PhDr. Štefan Hanakovič a ďalší a ocenila ich tvorivú prácu. Posledným vkladom do tematického bloku bol príspevok Ivany Uríkovej, bibliografky z Krajskej knižnice v Žiline s názvom *Dadanovská exulantská tlačiareň v Žiline*. Bol venovaný rodinnej kníhtlačiarňi, ktorá pôsobila v Žiline od roku 1665 a patrila Jánovi Dadanovi st., moravskému exulantovi.

Tretí tematický celok odborných pred-

nášok s názvom „**J. A. Komenský a vzájomné prieniky vo vzdelávaní a kultúre**“ uviedla PhDr. Janka Bírová a prezentoval ho príspevok *Dílo Jana Amose Komenského v prekladech po roce 1989* od autorky Mgr. Lenky Pokornej Korytarovej z Moravské zemské knihovny v Brne. Zamera- ný bol na zmapovanie záujmu o dielo J. A. Komenského v zahraničí na základe kvality a kvantity vydávaných prekladov diel auto- ra.

Po skončení maratónu odborných pred- nášok druhého dňa kolokvia sa knihovníci presunuli do Kysuckého múzea a absolvovali lektorovanú prehliadku expozícií múzea v Čadci. Veľký záujem vzbudil pre- mietnutý film o Historickej lesnej úvrato- vej železnici, ktorý dotvoril dokonalú pred- stavu o využití parných lokomotív pri práci v lese. Z Kysuckého múzea sa účastníci ko- lokvia presunuli do Kysuckej knižnice, kde absolvovali odbornú exkurziu knižnice.

Ing. Iveta Chabadová, riaditeľka Krajskej organizácie cestovného ruchu zaujala pre- zentáciou „*Pozoruhodnosti a atraktivity cestovného ruchu Žilinského kraja*“. Boha- tý program pokračoval až do večerných hodín. Kysucká knižnica ako hostiteľská knižnica pripravila pre účastníkov tradič- né spoločenské posedenie s prevkapaním v podobe vystúpenia dvoch herečiek Di- vadelného súboru Jána Palárika v Čadci Kataríny Janesovej a Kataríny Prengelovej. Vtipným dramtizovaným dialógom Ščefa a Jožinka z Klokenfordu prezentovali v ky- suckých krojoch „*Nárečia a ľudovú sloves- nosť Horných Kysúc s ukážkami*“. Ich vystú- penie bolo príjemným završením druhého dna kolokvia.

Nasledujúci deň programu kolokvia po- kračoval odbornými prednáškami. Tema- tický blok „**Predstavitelky dobovej českej a slovenskej prózy s vidieckou temati- kou**“ moderovala Mgr. Eva Svobodová.

Účastníci kolokvia

Začal príspevkom autorky Mgr. Pavlíny Doležalovej zo Studijní a vedecké knihovny Plzenského kraje v Plzni pod názvom *Amálie Kožmínová, z Čech až na Podkarpatskou Rus*. Príspevok podrobne zmapoval publikačnú i literárnu činnosť významnej zberateľky dokladov ľudových zvykov a obyčajov. Po vzniku republiky pracovala v učiteľskom ústave v Modre na Slovensku a neskôr bola vyslaná na dva roky na Podkarpatskú Rus, kde pokračovala vo svojom národnostnom výskume.

Záverečný blok prednášok s názvom „**Za históriou drotárskeho remesla**“, ktorý nám priblížil život drotárov a drotárstvo na Slovensku i vo svete, moderoval PaedDr. Ivan Očenáš, PhD. Vzniku a rozmachu drotárstva na Slovensku bol venovaný prvý príspevok s názvom *Slovensko – kolíška drotárstva* od PhDr. Eva Mičietovej zo Štátnej vedeckej knižnice v Košiciach, ktorý predniesol Mgr. Viktor Szabó. Zuzana Hrdková z Kysuckej knižnice v Čadci vystúpila so zaujímavou prezentáciou *Drotárstvo – jedinečné slovenské remeslo*, v ktorej predstavila život drotárov, históriu drotárstva, jej predstaviteľov v minulosti i v súčasnosti a výtvarné diela inšpirované drotárstvom. Záverečný príspevok kolokvia predniesla Nataša Lajdová z Krajskej knižnice v Žiline. Cieľom jej príspevku s názvom *Drotárstvo na Hornom Považí* bolo poukázať na motív drotára zobrazovaný v literatúre, ilustráciách a výtvarnej tvorbe a predstaviť dve kultúrne inštitúcie, zamerané na tento fenomén, Považské múzeum v Žiline a Múzeum drotárie vo Veľkom Rovnom.

Záver a hodnotenie priebehu Kolokvia 2021 patril Mgr. Eve Svobodovej – pred-

sedníčke Sekce Sdružení knihoven ČR pro bibliografii, ktorá vyjadrila spokojnosť s výberom hlavných tematických celkov odborných prednášok. Stručne zhodnotila význam všetkých príspevkov, ktoré odzneli. Každý znamenal pre účastníkov nové zaujímavé informácie, ktoré obohatia aj ich odborné vedomosti. Pripomenula, že príspevky budú zverejnené v elektronickej podobe a prístupné budú na internetových stránkach Slovenskej národnej knižnice. Od Mgr. Evy Svobodovej odznelo aj pozvanie na nasledujúce **Kolokvium českých, moravských a slovenských bibliografov**, ktoré sa bude konať v októbri 2022 v Hradci Králové. Na záver poďakovala zúčastneným za milé, priateľské, no najmä tvorivé stretnutie v prekrásnom prostredí kysuckého regiónu v príjemnej Kysuckej knižnici v Čadci. Za profesionálnu organizačnú prípravu a priebeh odborného i sprievodného programu kolokvia poďakovala riaditeľke Kysuckej knižnici v Čadci PhDr. Janke Bírovej a všetkým zamestnancom knižnice i spoluorganizátorom. Vyjadrila presvedčenie, že všetci účastníci kolokvia odchádzajú z Čadce do svojich domovov spokojní, plní nových, zaujímavých dojmov, informácií a zážitkov.

PERSONÁLIE

ZO SRDCA ÚPRIMNÉHO / FROM A SINCERE HEART

Bol mrazivý december roku 2008 a spolu s doc. M. Kovačkom a PhDr. A. Kucianovou, vtedajšími vedúcimi osobnosťami bibliografie na Slovensku, sme prijali pozvanie do ŠVK v Banskej Bystrici na spoločenské stretnutie spojené s prezentáciou *personálnej bibliografie (PB) Zlata Solivajsovej*.¹ Ako dvojicu k uvedenej publikácii knižnica vydala aj reedíciu pôvodného vydania knihy *Zlata Solivajsovej – Kľúč od každých dverí* z roku 1971. Po peripetiách tohto literárneho diela pre deti od jeho zákazu, cez nepodarené vydanie niekoľko rokov po Nežnej revolúcii. Pamätám si dojatú Zlatu Solivajsovú, ktorá o tomto zámere nemala tušenia, prekvapenie ju premohlo. Odvďačila sa nám pozoruhodným výkonom - recitovala spamäti dlhú báseň so slzami v očiach. Tento zážitok som mala vďaka našej bibliografke Sonke Šváčovej. Z B. Bystrice som odchádzala s dvomi krásnymi publikáciami, v ktorých sa skrývali podpisy hlavných aktérok podujatia. Tieto spomienky sa mi vynorili v myslí, keď som sa dozvedela, že Sonička sa v tomto adventnom čase dožíva okrúhleho životného jubilea.

Soňa Šváčová, rod. Pročková sa narodila 14. 12. 1961 v Brne. V r. 1968 - 77 navštevovala ZDŠ v B. Bystrici, pokračovala

---

1 ŠVÁČOVÁ, Soňa, 2008. *Zlata Solivajsová: personálna bibliografia*. Banská Bystrica: Štátna vedecká knižnica, 119 s. (Osobnosti, zv. 14). ISBN 978-80-89388-02-8.

2 SOLIVAJSOVÁ, Zlata, 2008. *Kľúč od každých dverí*. Zodp. red. Soňa Šváčová. Banská Bystrica: Štátna vedecká knižnica, 153s. ISBN 978-80-89388-03-5.

Soňa Šváčová

štúdiom na Gymnázium J.G. Tajovského v B. Bystrici. V r. 1981 - 87 absolvovala vysokoškolské štúdium na PF (učiteľstvo všeobecnovzdelávacích predmetov v aprobácii – Slovenský jazyk - pedagogika) v B. Bystrici. V r. 1987 získala titul Mgr. V r. 1996 – 1998 študovala na PF UK (rozširujúce štúdium špeciálna pedagogika - somatopédia) v Bratislave. V r. 2006- 2009 pokračovala v doktorandskom štúdiu na UMB, katedre Slovenského jazyka a literatúry v B. Bystrici, kde obhájila titul PhD.

V r. 1991 – 2002 pôsobila ako učiteľka na Základnej škole pri NsP F. D. Roosevelta v B. Bystrica. Od r. 2002 do r. 2012 pracovala ako bibliografka v ŠVK v B. Bystrici. Od r. 2012 sa stala vedúcou Literárneho a hudobného múzea ako špecializovaného organizačného útvaru ŠVK, v ktorom roz-

---

víja všetky odborné činnosti dodnes.

Od r. 2000 je šéfredaktorkou Tajovských novín a podpredsedníčkou výboru občianskeho združenia Pro Bibliothecae. Od r. 2002 je členkou SSKK. Pri príležitosti Dňa knihovníkov Banskobystrického kraja v r. 2009 prevzala ocenenie za dlhoročnú prácu pre slovenské knihovníctvo (Banskobystrický samosprávny kraj a SSK).

Po r. 1999 boli v edícii *Osobnosti* vydané početné PB významných ľudí, s cieľom prezentovať, zachytiť a zachovať ich diela vedeckej, kultúrnej a umeleckej produkcie pre národnú kultúru. Ich názvy uvádzame v chronologickom poradí, v tiráži ktorých ako zostavovateľka nechýbala naša oslávenkyňa.

*Zdenko Kasáč: výberová personálna bibliografia,*³

*Pamäť mesta Banská Bystrica 1918-2000: výberová bibliografická databáza o historickom, hospodárskom, spoločenskom a kultúrnom vývoji mesta,*⁴

*Pavel Hrúz: výberová personálna bibliografia,*⁵ (tento rok sme si opäť pripomenuli jeho nedožitú 80. narodeninu)

Alexander Dubček v slovenskej a českej tla-

3 ŠVÁČOVÁ Soňa, 2004. Zdenko Kasáč:

výberová personálna bibliografia. Banská Bystrica: Štátna vedecká knižnica, 114 s.

(Osobnosti; zv. 10). ISBN 80-85169-74-6.

4 SNOPKOVÁ Blanka, Iveta FEDOROVÁ, SOŇA ŠVÁČOVÁ, Anna KLIMOVÁ, Mária HRÚZOVÁ, 2005. Pamäť mesta Banská Bystrica 1918-2000: výberová bibliografická databáza o historickom, hospodárskom, spoločenskom a kultúrnom vývoji mesta. Banská Bystrica: Štátna vedecká knižnica. 1 elektronický optický disk (CD-ROM). ISBN 80-85169-78-9.

5 ŠVÁČOVÁ Soňa, 2006. Pavel Hrúz: výberová personálna bibliografia. Banská Bystrica: Štátna vedecká knižnica, 95 s. (Osobnosti; zv. 11). ISBN 80-85169-85-1.

*či: personálna bibliografia,*⁶

*Od Novembra k slobodným voľbám (1989-1990): výberová bibliografia,*⁷

*Ladislav Ťažký: personálna bibliografia*⁸ a *Viliam Marčok: personálna bibliografia.*⁹ (Žiaľ, spoluautor – Miroslav Bielik sa vydania nedožil).

Soňa Šváčová svoju vedeckovýskumnú činnosť zameriava na významné osobnosti literatúry a histórie, na didaktiku slovenskej literatúry a problematiku bibliografie a knižnej kultúry. Výstupy v podobe príspevkov propaguje na domácich i zahraničných vedeckých i kultúrnych podujatiach. Následnej ich zverejňuje hlavne v bibliografických zborníkoch a v odbornej i populárnej tlači:

Slovenský a český svet spisovateľky Hany Gregorovej / Soňa Šváčová. In: Kolokvium českých, moravských a slovenských bibliografů 2005. - Brno : Sdružení knihoven ČR, 2006. - ISBN 80-86249-40-9. - S. 69 – 75.

Adam František Kollár – riaditeľ cisársko-

6 ŠVÁČOVÁ Soňa a Michaela GARIOVÁ, Anna KLIMOVÁ, Blanka SNOPKOVÁ, 2007.

Alexander Dubček v slovenskej a českej tlači: personálna bibliografia. Banská Bystrica: Štátna vedecká knižnica. 350 s. (Osobnosti; zv. 13). ISBN 978-80-85169-94-2.

7 SNOPKOVÁ Blanka a Anna KLIMOVÁ, 2009. Od Novembra k slobodným voľbám (1989-1990): výberová bibliografia. Banská Bystrica: Štátna vedecká knižnica. 230 s. ISBN 978-80-89388-15-8.

8 ŠVÁČOVÁ Soňa, 2009. Ladislav Ťažký: personálna bibliografia. Banská Bystrica: Štátna vedecká knižnica, 169 s. (Osobnosti; zv. 15). ISBN 978-80-89388-19-6.

9 ŠVÁČOVÁ Soňa a Miroslav BIELIK, 2020. Viliam Marčok: personálna bibliografia. Banská Bystrica: Štátna vedecká knižnica, 2. doplnené vyd., 145 s. (Osobnosti; zv. 21). ISBN 978-80-8227-002-3.

-kráľovskej Dvorskej knižnice vo Viedni/ Soňa Šváčová. In: Kolokvium českých, moravských a slovenských bibliografů 2006: zborník. Brno: Sdružení knihoven ČR, 2007. - ISBN 978-80-86249-43-8. - S. 90 - 97.

Periodická tlač a etnografia v 21. storočí/ Soňa Šváčová. In: Kolokvium slovenských, českých a moravských bibliografů 2007: zborník. Brno: Sdružení knihoven ČR, 2008. - S. 9 - 15.

Rozprávky Zlaty Solivajsovej alebo príbeh jednej knihy/ Soňa Šváčová. In: Kolokvium českých, moravských a slovenských bibliografů 2008: zborník. Brno: Sdružení knihoven, 2009. - ISBN 978-80-86249-50-6. - S. 76 - 80.

Literárna Banská Bystrica/ Soňa Šváčová. In: Kolokvium slovenských, moravských a českých bibliograf bibliografů 2009: zborník. Brno: Sdružení knihoven, 2009. - ISBN 978-80-86249-57-5. - S. 22 - 26.

Personálie v zrkadle banskobystrických kultúrnych inštitúcií/ Soňa Šváčová. In: Sdružení knihoven České republiky v roce 2010: ročenka. - Ostrava: Sdružení knihoven ČR, 2011. - S. 100-103. - ISBN 9788086249605.

Zostavuje aj zborníky, uvádzame len výber:

Humanistické tradície v literárnom odkaze Slovenského národného povstania : zborník príspevkov z odborného seminára k 60. výročiu Slovenského národného povstania a 100. výročiu narodenia Ladislava Novomeského / zost.: Soňa Šváčová. - Banská Bystrica: Štátna vedecká knižnica, 2004. - 92 s. - ISBN 80-85169-76-2

Humanistické tradície v literárnom odkaze Slovenského národného povstania :

zborník príspevkov z odborného seminára k 60. výročiu Slovenského národného povstania a 100. výročiu narodenia Ladislava Novomeského/ zost.: Soňa Šváčová. - Banská Bystrica: Štátna vedecká knižnica, 2004. - ISBN 80-85169-76-2.

Jozef Murgaš - reflexie života a diela v medzinárodnom kontexte: zborník príspevkov z vedeckej konferencie 16. mája 2014 v Banskej Bystrici/ Soňa Šváčová et al. Banská Bystrica: Štátna vedecká knižnica, 2014, 201 s. ISBN 978-80-89388-57-8.

Museologica literaria 2017: zborník príspevkov z vedeckej konferencie 15. júna 2017 v Banskej Bystrici / zost. Soňa Šváčová a Mária Bárdiová. - Banská Bystrica: Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici: Zväz múzeí na Slovensku, 2017. 142 s. ISBN 978-80-89388-76-9.

Museologica literaria 2019: zborník príspevkov z vedeckej konferencie so zahraničnou účasťou 4.-5. júna 2019 v Banskej Bystrici / zost. Soňa Šváčová. - Zväz múzeí na Slovensku, 2020. 238 s. ISBN 978-80-972076-5-6.

Musíme uviesť, že jej srdcovkami sú *Jozef Murgaš a Jozef Gregor Tajovský* O geniálnom vedcovi z Tajova pripravila v r. 2014 publikáciu - *Jozef Murgaš. Počujete ma?*¹⁰ pri príležitosti 150. výročia narodenia.

Ešte v r. 2008 vydáva v spolupráci s Jozefom Šebom informačný spravodaj (katalóg) s názvom *Drobné čriečky z bohatého života J. G. Tajovského*¹¹. Literárno-hudob-

10 ŠVÁČOVÁ, Soňa, 2014. *Jozef Murgaš. Počujete ma?* Banská Bystrica: Štátna vedecká knižnica, 18 s. ISBN 978-80-89388-58-5.

11 ŠEBO, Jozef, 2008. *Drobné čriečky z bohatého života Jozefa Gregora-Tajovského*/ výkonná redaktorka: Soňa Šváčová. Banská Bystrica: Štátna vedecká knižnica: Literárne a hudobné

Katarína Benciová

né múzeum v Banskej Bystrici vo svojej dokumentácii uchováva pamiatky na J. G. Tajovského a Hanu Gregorovú, inštalované sú aj v Pamätnom dome v Tajove, ktoré naposledy podrobne rozoberala vo svojej štúdiu v zborníku *Janko Jesenský a Jozef Gregor Tajovský – pramene – dimenzie – reflexie*¹². Tejto téme sa chce venovať naďalej a pri príležitosti 150. výročia narodenia J. G. Tajovského v r. 2024 a vydať doplnenú personálnu bibliografiu. Taktiež túži vydať na budúci rok - pri stom výročí narodenia Zlaty Solivajsovej publikáciu *Nezlomená. Držíme jej pri tom palce!*

Na záver mi dovoľte myšlienku Zlaty Solivajsovej z r. 1969 – aktuálnu i dnes: “*Husi, keď im sklúbú perie, kričia, volajú o pomoc, bránia sa. Líška chytená do pasce si odhryzne postihnutú nohu, aby sa zachránila. My mlčíme. Mlčíme – aby sme sa zachránili!*“

A dovoľte mi, ešte zopár slov o ďalšej jubilantke.

múzeum, 15 s. ISBN 978-80-89388-45-4
12 HUPKO, Daniel, 2020. *Janko Jesenský a Jozef Gregor Tajovský – pramene – dimenzie – reflexie*. Bratislava. Múzeum mesta Bratislavy, 316 s. ISBN 976-80-89636-44-0.

Katarína Benciová (rod. Tepalová) sa narodila 25. 10. 1961 v Trnave. V r. 1967 - 76 navštevovala ZDŠ v Cíferi, okr. Trnava. V r. 1976 – 80 študovala na Strednej knihovníckej škole v Bratislave. V r. 2004 - 2009 absolvovala vysokoškolské štúdium na Žilinskej univerzite (ŽU) v Žiline, kde získala titul Mgr. V r. 2010 pokračovala rigoróznym štúdiom na ŽU. V r. 2010 obhájila prácu s názvom - *Aplikácia ISO noriem a štandardov pri spracovaní a využívaní hudobných dokumentov* a získala titul PhDr.

V r. 1980 – 1992 pôsobila v SLUK v Bratislave ako speváčka. Od r. 1992 nastúpila do Malokarpatskej knižnice (MK) v Pezinku ako bibliografka. Pôsobí tu dodnes, tzn. 29 rokov. Ale už ako vedúca oddelenia metódičky a koordinácie.

Od r. 2000 je aktívnou členkou Koordináčnej rady SNK pre bibliografickú činnosť v SR za regionálne knižnice Bratislavského samosprávneho kraja. Od r. 2006 dopĺňa elektronickú bibliografickú databázu – Redo (obsahujúcu články z novín a časopisov, týkajúcich sa okresov Pezinok, Malacky a Senec, v spolupráci s Vierou Šáľovou a Danielou Sedláčkovou. Svoje sumáre, komentáre, bilancie z činnosti verejných knižníc z uvedených okresov pravidelne publikovala (v r. 2010-2015) v *Občasníku knihovníkov Bratislavského kraja*. V r. 2013 sa rozhodla *pri príležitosti 60. výročia vzniku MK v Pezinku* zostaviť publikáciu¹³, v ktorej by predstavila dejiny a súčasnosť obecných knižníc, ktoré spadajú do

13 BENCIOVÁ, Katarína, 2013. *Z histórie obcí a knižníc Bratislavského samosprávneho kraja: vydané pri príležitosti 60. výročia vzniku Malokarpatskej knižnice v Pezinku*. Pezinok: Malokarpatská knižnica, 128 s. ISBN 978-80-968063-7-9.

Pezinok 2014

jej metodickej pôsobnosti ako regionálnej knižnice s krajskou pôsobnosťou. Publikácia porovnáva aké boli obecné knižnice okresov Pezinok, Senec a Malacky v minulosti a aké sú v súčasnosti. Zámerom bolo aj predstaviť dejiny obce od prvej písomnej zmienky a vznik a históriu knižnice. Každý záznam uvádza aj znak mesta, či obce, fotografiu knižnice, informácie o metodických návštevách, aký KIS využíva. Oslovila aj starostov (primátorov), zriaďovateľov s prosbou o vyjadrenia ich vzťahu ku knihám a knižnici. Táto výzva sa však nestrela s očakávanou odozvou, túto možnosť využilo len polovica starostov. Publikáciu môžeme považovať za úvod k dokumentácií dejín verejných knižníc v Bratislavskom samosprávnom kraji. Chýbajú len informácie o obecných knižniciach na území Bratislavy. Budeme jej držať palce, aby sa aj tento zámer podarilo naplniť. K. Benciová istým spôsobom rozšírila svoju výberovú regionálnu bibliografiu s ná-

zvom *Dejiny mesta Pezinok*¹⁴, ktorú vydala presne 10 rokmi a bola jej prvotinou. Predstavila v nej Pezinok ako mesto s takmer 800 ročnou tradíciou, ktoré tvorí súčasť dejín všetkých Slovákov a je považované za prirodzené centrum Malokarpatskej vinohradníckej a vinárskej oblasti. Túto pravdu sme si mohli overiť na vlastnej koži na jeseň v r. 2014 v Pezinku ako účastníci 17. ročníka medzinárodného stretnutia bibliografov Čiech, Moravy a Slovenska pod názvom Kolokvium českých, moravských a slovenských bibliografov. Prezreli sme pamätihodnosti Pezinka a navštívili aj Národný salón vín, Galériu Vinum Bozen spojenú s degustáciou vín a husacinkou. Za nezabudnuteľné zážitky vďačíme pani riaditeľke Mgr. Daniele Tóthovej a našej jubilanke spolu s kolegyňami z MK.

14 BENCIOVÁ, Katarína a Magdaléna AMZLEROVÁ-HOVORKOVÁ, 2003. *Dejiny mesta Pezinok: výberová bibliografia od najstarších čias po súčasnosť*. Pezinok: Malokarpatská knižnica, 2003, 97 s. ISBN 80-968063-1-9.

K. Benciová nezabúda ani na regionálne osobnosti. V r. 2004 vychádza *výberová personálna bibliografia Luba Romana*¹⁵ a *Olivera Solgu*¹⁶. Pri príležitosti nedožitých

15 BENCIOVÁ, Katarína, 2004. *Lubo Roman: výberová personálna bibliografia Luba Romana*. Pezinok: Malokarpatská knižnica, 128 s. ISBN 978-80-968063-7-9.

16 BENCIOVÁ, Katarína, 2004. *Oliver Solga*:

ho 70. výročia narodenia Vincenta Šikulu, otecka dlhoročnej kolegyne - Veroniky Šikulovej, vydáva v r. 2006 *personálnu bibliografiu* s názvom *Vincent Šikula*¹⁷. Jej

výberová personálna bibliografia. Pezinok: Malokarpatská knižnica, 81 s. ISBN 80-968063-2-7.

17 BENCIOVÁ, Katarína, 2006. *Vincent Šikula: personálna bibliografia vydaná pri príležitosti*

Edičná činnosť K. Benciovej

---

edičný výstup si všimli i v Knižnom revue aj v Literárnom týždenníku a odmenili ju povzbudivými recenziami.

V r. 2008 vyhlásilo MK SR za Rok Eugena Suchoňa. K. Benciová sa rozhodla storočnicu narodenia a 15. výročie úmrtia nášho významného slovenského hudobného skladateľa, teoretika a pedagóga, ktorý sa radí k najvýznamnejším osobnostiam tohto mesta a regiónu si pripomenúť, aj vzhľadom na svoju lásku k hudbe a spevu. Vydała *výberovú personálnu bibliografiu - Eugen Suchoň*¹⁸. Na personálnej bibliografii (PB) sa autorsky podieľala aj dcéra Eugena Suchoňa Danica Štilichová-Suchoňová, ktorá spracovala chronológiu jeho života a najmä zosumarizovala a rozdelila jeho tvorbu. Uvedené personálne bibliografie prezentuje K. Benciová aj v bibliografických zborníkoch za roky 2004-2005 a 2008-2009.

V posledných rokoch sa K. Benciová

---

nedožitého 70. výročia narodenia. Pezinok: Malokarpatská knižnica, 142 s. ISBN 80-968063-5-1.

18 BENCIOVÁ, Katarína, 2009. *Eugen Suchoň: výberová personálna bibliografia vydaná pri príležitosti 100. výročia narodenia a 15. výročia úmrtia. Pezinok: Malokarpatská knižnica, 148 s. ISBN 978-80-968063-6-2.*

stretáva s ľuďmi, ktorí si chcú svoj mozog trénovať, precvičovať, či posilňovať. Organizuje tréningy pamäti pre rôzne vekové kategórie počnúc škôlkarmi a končiac seniormi. Z tohto dôvodu sa rozhodla vydať príručku pre jej absolventov. *Pamätový doping*¹⁹ – s týmto názvom sa prihovára cieľovej skupinke, ktorú si vybrala – sú to seniory. „*Pamäť nie je sval, ale chová sa ako sval, ak ju necvičíme, tak ochabuje!*“ – týmito slovami prihovára absolventom tréningu pamäte v MK v Pezinku v úvode svojej príručky!

S práním pevného zdravia, neustichajúceho optimizmu sa pripájame ku gratuláciám nielen spolupracovníci z obidvoch knižníc, ale i bibliografky zo Slovenska i Čiech. Dúfajúc, že pri najbližšom 24. ročníku kolokvia českých, moravských a slovenských bibliografov v Hradci Králové sa stretne v dobrom zdraví!

Ing. Ivana Poláková

Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici

---

19 BENCIOVÁ, Katarína, 2016. *Pamätový doping: príručka pre absolventov tréningu pamäti v Malokarpatskej knižnici v Pezinku. Pezinok: Malokarpatská knižnica, 61 s. ISBN 978-80-965063-9-3.*

*Šťastné a veselé Vianoce
a veľa úspechov
v novom roku*

želá

redakcia Bulletinu SAK